

AJÁNLÁSOK ZÖLD FESZTIVÁLOK SZERVEZÉSÉHEZ

Készült 150 példányban a
Független Ökológiai Központ Alapítvány(FÖK)
„Zöldek a völgyben - civil együttműködés a fenntartható fesztiválért”
című projektjének keretében a Nemzeti Civil Alapprogram Civil
Önszerveződés, Szakmai és Területi Együttműködés Kollégiumának
00202/21/05B00 sorszámú pályázati támogatásával.

szerkesztette:

HALMAY RICHARD és KOVÁCS BENCE (FÖK)

írta:

HALMAY RICHARD

KOVÁCS BENCE (FÖK)

NAGY TAMÁS (HUMUSZ)

ÚJSZÁSZI GYÖRGYI (Védegylet)

Tördelés, grafika és nyomdai kivitelezés:

ALIBITEAM KFT.

www.alibiteam.hu

Papír: Cyclus Offset, 100%-ban újrahasznosított papír

A kiadvány pdf formátumban letölthető, továbbá folyamatosan
frissített on-line változata elérhető a
<http://fenntarthato.hu/fesztival> oldalon.

ISBN-10: 963-87323-0-X

ISBN-13: 978-963-87323-0-9

Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 2.5

A következőket teheted a művel:

- szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet
- származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

Az alábbi feltételekkel:

Jelöld meg!

A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon kell megjelölni a művet (pl. a szerző és a cím feltüntetésével).

Ne add el!

Ezt a művet nem használhatod fel kereskedelmi célokra.

Így add tovább!

Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

- Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.
- A szerzői jogok tulajdonosának írásos engedélyével bármelyik fenti feltételtől eltérhatsz.

További információ a www.creativecommons.hu weblapon

Tartalom

1. Bevezető	5.
2. A fesztiválok környezeti hatásai	7.
3. Az ideális zöld fesztivál	16.
4. A zöld fesztivál szervezése	27.
5. A zöld fesztivál szolgáltatásai	35.
 - programok (H.R.)	35.
 - közlekedés (K.B.)	36.
 - étkezés (Ú.Gy.)	40.
 - szállás (H.R.)	48.
6. A zöld fesztivál infrastruktúrája	53.
 - energiaellátás (H.R.)	53.
 - vízhasználat, szennyvízkezelés (H.R.)	57.
 - hulladékkezelés (N.T.)	59.
7. Mellékletek	66.
 - Jogszabályok (H.R.)	66.
 - Hasznos honlapok	68.
 - Irodalomjegyzék	71.

1. BEVEZETŐ

A fesztiválok természetükből adódóan sok embert vonzanak. Ha nem így lenne, akkor nem lenne érdemes megszervezni őket. Az emberek pedig az utazás, a szórakozás során sokkal több élelmiszert fogyasztanak, többet közlekednek, több szemetet termelnek, több energiát és vizet használnak, mint a hétköznapiak során. Mindez azt jelenti, hogy a fesztiválok helyszínén jelentkező környezetszennyezés többszöröse a hétköznapiak során jelentkező szennyezésnek. Ez a fokozott környezetterhelés még szembetűnőbb a ritkán lakott, hiányos infrastruktúrával rendelkező vidéki területeken.

Napjainkban, amikor egyre nagyobb jelentősége van a szelektív hulladékgyűjtésnek, a racionális energiafelhasználásnak, a megújuló energiaforrásoknak, a zöld alapelvek mentén működő irodai munkának, a környezet- és energiatudatos építészetnek, a környezeti és társadalmi fenntarthatóságnak, nem mehetünk el szó nélkül a fesztiválok környezeti hatásai mellett sem.

A zöld elveket is szem előtt tartó rendezvényszervezőnek úgy kell megtervezni és lebonyolítani egy fesztivált, hogy a látogatók számára is tekintettel minél alacsonyabb szinten tartsa az esemény környezetterhelését. Ez a feladat gyakorlatilag a szervezés összes lépésének a környezeti szempontok szerint történő újraértékelését jelenti. A hely kiválasztásától kezdve, a beszerzésen és a programokon át a kommunikációig minden egyes tevékenységet meg kell vizsgálni nyersanyag-, víz- és energiahasználat, légszennyezés, hulladék- és szennyvízkezelési szempontból.

A kiadvány célja, hogy egy átfogó segédletet nyújtson környezetileg semleges vagy kevés szennyezéssel, károsítással járó fesztiválok megszervezéséhez, lebonyolításához. A turizmus és a fesztiválok környezeti hatásainak bemutatásával a környezetvédelemben nem jártas ren-

dezánerszervezőknek szeretnénk kicsit bővíteni a rálátását. Az ideális zöld fesztivál bemutatása után a szervezés általános kérdéseit tekintjük át. Ezt követi a tevékenységek sorbavétele az utazás, az étkezés és a szállás biztosításával. Ezután megvizsgáljuk, hogyan lehet környezetkímélő módon biztosítani az egyes tevékenységekhez szükséges infrastruktúrát, az energia- és vízellátást, valamint a szennyvíz- és hulladékkezelést. E fejezetekben bemutatunk egy-egy jó példát, valamint ajánlásokat fogalmazunk meg a fesztivál szervezői és látogatói számára. A kiadvány mellékleteként jogszabálygyűjtemény, hasznos honlapok listája, valamint a felhasznált és ajánlott irodalom listája található.

A kiadvány az NCA támogatásával a „Zöldek a Völgyben” című pályázat keretében készült. A szerzők többsége évek óta részt vesz fesztiválok zöldprogramjainak szervezésében. A kiadványt a környezettudatos szemlélet jegyében kis példányszámban, újrapapírra nyomtattuk, ugyanakkor pdf formátumban letölthető honlapunkról, melyet folyamatosan frissítünk. Ide várjuk olvasóink véleményét is. A honlap címe: <http://fenntarthato.hu/fesztival> .

Budapest, 2006. május

Halmay Richard és Kovács Bence
szerkesztők

2. A FESZTIVÁLOK KÖRNYEZETI HATÁSAI

Ebben a fejezetben arról szólunk, hogy a fesztiválokhoz kapcsolódó tevékenységek – programok, szállás, étkezés és utazás – közben, illetve ezek működtetéséhez szükséges infrastruktúra használatakor milyen környezetterhelést okozunk.

2.1 A KÖRNYEZETI KÁROKRÓL ÁLTALÁBAN

A fesztiváloknak, mint a turizmus egyik válfajának általánosságban a következő hatásai vannak:

- Hozzájárulnak a természeti erőforrások kimerüléséhez, a levegő, a víz és a talaj szennyeződéséhez.
- Csökkentik a növények és állatok fajgazdagságát és egyedszámát, természetes élőhelyeiket károsítják.
- A környező tájat elcsúfítják, tájidegen, oda nem illő létesítmények (utak, épületek, stb.) által.

Az emberi tevékenységek környezeti hatásai szerteágazóak és összetettek. Mivel a környezeti hatások lehetnek lokálisak vagy globálisak, közvetettek vagy közvetlenek, visszafordíthatóak vagy visszafordíthatatlanok, kedvezőtlenek vagy ritkább esetben kedvezőek, ezért célszerű külön csoportban tárgyalni ezeket.

2.2 SZÁLLÁS ÉS KÖRNYEZET

Területhasználat

A szállás, a hotelek, motelek, vendégházak, kempingek használata önmagában kevésbé környezetszennyező tevékenység, közvetlenül csak a területhasználattal károsíthatjuk környezetünket, elfoglalva vagy zavarva a természetes élőhelyeket.

Energiapazarlás

A szállásépületek fűtéséhez, hűtéséhez, világításához szükséges túlzott energiahasználat az első és legfontosabb, amely az épület nem az éghajlati viszonyoknak megfelelő építéséből, a környezetileg káros anyaghasználatból, a nem megfelelő tájolásából, szigetelésének hiányából, a túlfűtéséből, a felesleges légkondicionálásból vagy az energiapazarló berendezések, égők használatából ered. További részletek az **Energia és környezet** fejezetben.

Túlzott vízhasználat

Túlzott vízhasználatot a vendégek személyes vízigényén túl a csöpögő, nyitva hagyott csapok, a vízpazarló mosó- és mosogatógépek, konyhai eszközök, a szennyesek (pl. törölközők) feleslegesen sokszor történő mosása, a vízigényes kertek, pázsitok okozhatják. Lásd még a **Vízhasználat és környezet** fejezetet!

Hulladékkezelés

A szálláshoz kapcsolódó hulladékok mennyisége és minősége a személyes használati tárgyaktól kezdve az elfogyasztott élelmiszereken és italokon keresztül befolyásolható. A túlcsomagolt, nem újrahasznosítható anyagokba csomagolt termékek, a szelektív hulladékgyűjtés hiánya mind hozzájárulnak ahhoz, hogy több hulladékégető épüljön vagy a hulladéklerakók hamarabb teljenek meg. További részletek a **Hulladékgazdálkodás és környezet** fejezetben.

Egyéb

A szállásunkkal kapcsolatos közlekedési és logisztikai kérdések az energiahasználatra hatnak vissza, a mosó- és tisztítószerek használata a levegő illetve a vizek tisztaságát befolyásolja, az irodai papírhasználat módja a papír előállítása céljából természetett és kivágott fákra zöld területekre van hatással, a szállás kertjének ápolására használt vegyi anyagok a talajt és a talajvizet szennyezik.

A fesztiválokhoz kapcsolódóan a személyek (látogatók, szervezők, fellépők) utazása valamint a szükséges anyagok, hulladékok szállítása tartozik ebbe a körbe.

A közlekedési eszközök nagyon különböző mértékben terhelik környezetüket. Míg a gyalogos és kerékpáros turisták minimális környezetterhelést jelentenek láb- és keréknyomukkal, addig az egyéni autóhasználók légszennyezése, zaja és területigénye is jelentősen terheli környezetét. Nagy tömegek szállítására alkalmas vonatok és autóbuszok egy főre vetített környezetterhelése az autósokénál kisebb, míg a repülőgépeké a legmagasabb.

Gépjárműhasználat -> energiafogyasztás

A nagyobb vonzáskörű fesztiváloknál elkerülhetetlen, hogy a látogatók egy jelentős része gépjárművel érkezzon a helyszínre. Azonban az alábbi táblázat is mutatja, hogy nem mindegy milyen közlekedési eszközt használunk. A felszíni közösségi közlekedési – rosszul csengő, közismertebb nevén tömegközlekedési – eszközök (busz, vonat) utasai sokkal kevésbé terhelik környezetüket, mint autóval vagy repülővel érkező társaik. A gépjárművek zaja nemcsak a helyi lakókat, hanem az állatokat is zavarhatják. Az energiafogyasztás hatásaival bővebben az **Energia és környezet** fejezetben foglalkozunk.

1 utaskilométer megtételéhez szükséges energia

Közlekedési mód	1 utaskilométerre jutó energiafogyasztás kJ/ukm szénegyenértékben
repülőgép	6 000
vonat	2 100
autóbusz	2 200
személygépkocsi 1-4 utassal	7 800 – 1 900
kerékpáros	120
gyalogos	250

Utak, parkolók területhasználata

A meglévő utak keresztmetszete és parkolók területe általában nem elegendő a nagyszámú látogató számára, ezért nem mindegy, hogy egy-egy utas járműve mekkora helyet foglal el az úton és parkoláskor. Ráadásul a forgalmi dugókban az autók fogyasztása tovább növekszik. Területhasználat szempontjából is hasonló sorrend állítható fel a közlekedési módok között, mint a légszennyezésnél, azaz legkedvezőbb a gyalogos és kerékpáros közlekedés, őket követik a tömegközlekedési eszközök, az autóbuszok és vonatok, végül a telekocsik, majd a félig telekocsik zárják a sort.

200 utast elszállító járművek közlekedési területigénye

Közlekedési eszköz	Területigény (m ²)
1 villamos	180
2 autóbusz	230
50 személygépkocsi	3 800

A fesztivál látogatóinak nagy száma miatt a meglévő utak és parkolók mellett szükség lehet ideiglenes parkolók kiépítésére is. A burkolt felületek mellett, hogy végképp elveszik a területet a növényzettől, nemcsak a csapadékvíz talajba jutását akadályozzák meg, hanem nagy hőelnyelő képességüknel fogva a mikroklímát is átalakítják. A nem burkolt, ideiglenesen kijelölt helyen, vagy szabálytalanul parkoló autók-ból szivárgó folyadékok közvetlenül is talajszennyezést okozhatnak.

Élőhelyek zavarása

A természetes élőhelyeken megnövekedett forgalom zaj- és fényszennyezéssel zavarhatja az élővilágot, de akár lehetetlenné is teheti az állatok biztonságos vándorlását.

Ugyanakkor nem szabad megfeledkeznünk a fesztivál környékén élőkről sem, hiszen őket is zavarhatja a megnövekedett közlekedés, sőt a rossz szervezés következményeként a fesztivál élvezetét is lehetetlenné tehetik például az autók éjszakai fényei vagy a buszok zaja.

Ha élelmiszert fogyasztunk, akkor is hatással vagyunk környezetünkre. Rajtunk múlik, használunk vagy ártunk. Egy termék csomagolása elárulja, hol készítik, ki forgalmazza, meddig fogyasztható, mik az összetevői. Ebből következtethetünk arra, mennyit utazott, míg az előttünk lévő polcra került. Messziről szállítás, nagyobb környezetterhelést jelent. A csomagolás – sokszor túlcsomagolás – is többlet terhet okoz. A hosszan friss termék tartósítószer-tartalma valószínűleg magas. A csábító szín előfordulhat, hogy mesterséges színezék eredménye.

Az élelmiszerek megválasztása nemcsak a hulladék mennyiségére van hatással, hanem a termelés módjára is. A vegyszerekkel termelt élelmiszerek jobban terhelik a környezetet, a távoli, egzotikus élelmiszerek fogyasztásával a közlekedésből adódó üzemanyag-fogyasztás és légszennyezés nő meg, a genetikailag módosított termékek fogyasztásának környezeti és egészségügyi hatása pedig még távolról sem tisztázott.

Általánosságban:

- Több csomagolás, egyszer használatos eszközök -> több hulladék
- Távolsági élelmiszerek -> több szállítás
- Élelmiszertermelés -> területhasználat, talajszennyezés, szállítási igények, környezeti kockázatok

Minél természetesebb, minél közelebb készült, minél kevésbé feldolgozott, minél kevésbé csomagolt, annál egészségesebb és „zöldebb” (azaz környezetbarátabb) egy termék, vegyük azt üzletben vagy vendéglátóipari egységben.

2.5 ENERGIA ÉS KÖRNYEZET

Az energiahordozók hatásai is összetettek, a kitermelés, az átalakítás, a szállítás és a felhasználás is szennyezi a környezetet.

Az urán, a szén, a kőolaj és a földgáz kitermelésének helyén jelentkező környezeti károk minden egyes energiahordozónál és kitermelési technológiánál más és másfélék. Az urán és szénbányászat visszafordíthatatlan és jelentős károkat okoz a Föld felszínén. A kőolaj- és földgáz-kutak mentén pedig szinte elkerülhetetlen az energiahordozó szivárgása, elfolyása.

Mivel az energiahordozókat csak a legritkább esetben használják fel eredeti formájukban a helyszínen, mindenképpen szükség van a szállításukra és az átalakításukra. Az urán dúsítása, a kőolaj finomítása energiaintenzív tevékenységek, ráadásul nagyfokú technológiai pontosságot igényelnek.

Az energiahordozók eltüzelésének, az energia átalakításának hatásfoka a legtöbb esetben nem kielégítő, ennek oka a berendezések korszerűtlensége, míg a felhasználó oldaláról jelentkező hanyagság, nemtörődömség okozza a felesleges energiapazarlás 10-15%-át. Energiahatékony berendezések vásárlásával és nagyobb odafigyeléssel az előző két tényező csökkenthető.

A biomassa eredetű tüzelőanyagok, mint a fa és fűfélék, felhasználása tekintetében a termelés környezeti vonatkozásait is számba kell venni. Fontos kérdés, hogy a faanyagot fenntartható erdőgazdálkodásból vagy energetikai célú telepítésből szerezzük be, esetleg az erdőben keletkező elhalt fákat tüzeljük el, vagy tarvágással irtjuk ki a hegyoldalon növekvő fákat. Minden egyes döntésünk hatása óriási lehet, gondoljunk csak az elmúlt évek árvizeire.

Az energiafelhasználás során a legfontosabb környezetvédelmi kérdés az eltüzelés során jelentkező füstgázok keletkezése. A széndioxid, a kén- és nitrogén-oxidok, egyéb szennyezőanyagok az ipari termelés és a lakossági fogyasztás növekedésével évente egyre növekvő mértékben jutnak a légtérbe.

A felesleges energia nemcsak plusz költséget okoz, hanem növeli a CO₂ és egyéb üvegház gázok, szennyezőanyagok kibocsátását, csökkenti az értékes fosszilis tüzelőanyagok még meglévő készleteit.

A turizmus és a fesztiválok energiafogyasztása a szállások elektromos áram- és hőigényéből, az étkezéshez felhasznált energiából, a közlekedés és utazás üzemanyagigényéből, a szórakoztatáshoz kapcsolódó hang- és fénytechnikai berendezések működtetéséből erednek.

2.6 VÍZHASZNÁLAT ÉS KÖRNYEZET

A túlzott mértékű vízhasználat fokozatosan kimeríti a Föld édesvíz készleteit, amely a teljes vízkészlet csupán 2,7%-a. A folyók, tavak és a talajvíz fokozott használata, a folyók szabályozása és a nedves területek lecsapolása miatt számos helyen alakult már ki az utóbbi évtizedekben szárazság olyan helyeken, ahol azelőtt bőséges vízi vegetáció élt. A fokozott ivóvíz-igény a vezetékes víz nagy mennyiségben és túlzott mértékben történő tisztításához vezet, nem beszélve a nagyarányú klórozásról és a vízkeménység fokozó kálium és kalcium sók hozzáadásáról. A túlzott mértékű vízfogyasztáshoz az is hozzájárul, hogy ivóvíz minőségű vízzel fürdünk és öblítjük le a WC-t.

A tisztítatlan vagy csak minimális mértékben tisztított szennyvizek súlyosan veszélyeztetik a folyó- és állóvizek, valamint a tengerek vízminőségét. A nagy mennyiségű szervesanyag-kibocsátás, amely az algák elszaporodását okozza, a vizek eutrofizációjához vezet, amely miatt a víz oxigénszintje alacsony lesz. Ennek következtében számos vízi

állat nem jut elegendő oxigénhez, ezért elpusztul. További gondot jelent a szennyvizekkel együtt a vizekbe jutó nehézfémek és egyéb veszélyes anyagok mennyisége. A nehézfémek a vízi élőhelyek táplálékláncába bejutva a szervezetben felhalmozódnak.

A szennyvizek nemcsak a felszíni, hanem a felszín alatti vízkészleteket is veszélyeztetik.

A vízszennyezés hatásai legtöbb esetben a szennyezés helyétől távol érezhetőek és tapasztalhatóak meg. A legfőbb szennyezési források: ipartelepek, mezőgazdaság, lakossági szennyvizek. Egy fesztivál esetében a konyhai, élelmiszer eredetű, a fürdéssel, tisztálkodással, tisztítással együtt járó és a fesztivál helyszínén levő kertészeti jellegű vízhasználat jelentkezik.

2.7 HULLADÉK ÉS KÖRNYEZET

A fesztiváli lét természetes módon fogyasztással jár, és sok esetben a hőség és hangulat jóval nagyobb mennyiségű fogyasztással jár mint az a hétköznapi háztartásunkban megszokott. Egy-egy forró nyári napon italokból a napi 1.5 literes szükséglet 3-4-szerese is elfogy fejenként, és a különböző fesztiváli büfék, látvány-sütődék és édességárusok kínálatának is könnyebb elcsábulni. Ezen kívül a fesztiválok bazárjai is ontják a termékeket, melyekből már sok a fesztivál ideje alatt válik hulladékká.

A legszembetűnőbb az italfogyasztás hulladéka. A fesztiválszemét felét az italok csomagolásai adják. A magyar rendezvényeken még elvélve sem találkozunk újrahasználati rendszerekkel, így jellemző az eldobós palack és pohár minden ital esetében.

Jelentős hányada a fesztiválszemétnek az ételek maradékai és az elfogyasztásukhoz (el)használt eszközök, tányérok, eldobó evőszközök. A nép-egészségügyi előírások és kényelmi megfontolások arra ösztönzik a

vendéglősöket, italárusokat, hogy még a helyben fogyasztott termékeket is eldobható eszközökből, csomagolásokban kínálják.

Ezen kívül se szeri se száma a bővliárusoknak sem, akik a hangulat fokozás érdekében kínálják egyszer használatos kellékeiket, termékeiket. A rendezvény programjairól is ingyenes füzetekből, brossúrákból tájékozódhatunk.

Ennek eredményeképpen egy 200 000 fős több napos magyar fesztiválon 1000–1500 m³, 80-120 tonna szilárdhulladék képződik, ami fejenként 5-10 liter, 0.5-0.8 kg fesztiválszemét. Ez a normál otthoni szemétermelésünk kétszerese.

A szemét okozta környezetterhelés nehezen mérhető CO₂ kibocsátásban, vagy energiafelhasználás pazarlásában. Konkrétan kimutatható, hogy egységnyi szeméttelre kerülő hulladék milyen energiapazarlás és anyagvesztés, hiszen mint nyersanyag elvész, és mint termék elsődleges nyersanyagforrásokat igényelt és környezetterhelést okozott előállításán.

Néhány jellemző adat:

- A papírgyártásban 1 tonna papírhulladék kb. 6 szál 20 méter magas fa anyagával egyenértékű;
- 1 m³ műanyag hulladék újrahasznosítása kb. 1 200 MJ energia-megtakarítást jelent a hagyományos nyersanyagforrásokból táplálkozó termékgyártással összehasonlítva;
- Az elsődleges nyersanyagok felhasználásával szemben 1 tonna üveg hulladék visszaforgatása közel 14 000 MJ energia megtakarítást eredményez;
- Környezetünkbe jutva 1 kg használt elem legalább 8 m³ élővíz elszennyezésére képes;
- Egy szeméttelpen 1 tonna szelektíven gyűjtött hulladék kb. 12 m³ helyet foglal(na) el.

3. AZ IDEÁLIS ZÖLD FESZTIVÁL

„Csak fotókat hozz és csak lábnymokat hagyj!”

Sierra Club

Mint már említettük, a fesztivál a turizmus egyik válfaja. Ahogy H. Boers és M. Bosch írja A Föld mint üdülőhely című könyvben „a környezet rövid és hosszú távú érdekeit egyaránt szem előtt tartani: ez az ellenőrzött keretek közt tartható turizmus alap gondolata”. Alapelvei pedig a következők:

1. Az erőforrások ellenőrzött keretek között történő felhasználása.

A természeti, társadalmi és kulturális erőforrásokkal való gazdálkodás, illetve ellenőrzött keretek között történő felhasználásuk biztosítása alapvetően fontos feladat, és elsősorban a hosszú távú üzleti érdekek előtérbe helyezését feltételezi.

2. A túlzott mértékű felhasználás korlátozása és a keletkező hulladék mennyiségének csökkentése.

A túlzott mértékű fogyasztás visszaszorítása és a keletkező hulladék mennyiségének csökkentése révén elkerülhetők a csupán rendkívül költséges eljárással helyreállítható hosszú távú környezeti károk, s e két probléma megoldásával az idegenforgalom is fejlődésének egy magasabb szintjére léphet.

3. A változatosság megőrzése.

A természeti, társadalmi és kulturális változatosság megőrzése, a sokféleség bővítése a távlatokban gondolkodó, ellenőrzött keretek között tartható turizmus alapvető feltétele, amely megfelelő alapot képez a turizmus jövőbeni fejlődéséhez.

4. Az idegenforgalom bevonása a távlati fejlesztési koncepciókba.

Az idegenforgalmi fejlesztési terv, amelyet a nemzeti és helyi stratégiai fejlesztési koncepció keretein belül dolgoznak ki, s amelyet a környezetvédelmi hatásvizsgálatnak vetnek alá, növeli a turizmus hosszú távú életképességét.

5. A terület gazdasági fejlődésének előmozdítása.

Az idegenforgalmi szektor, amely működése során az adott területen folytatott gazdasági tevékenységek széles skáláját támogatja, egyrészt előmozdítja a helyi gazdaság fejlődését, másrészt kivédi tevékenységének környezetkárosító hatásait.

2. A helyi közösségek bevonása az idegenforgalmi fejlesztésekbe.

A helyi közösségek tagjainak az idegenforgalmi szektor tevékenységeibe, illetve az iparágat érintő kérdésekbe történő bevonása nem csupán a közösség és annak környezete számára jelent előnyöket, de növeli a magasabb minőségi színvonalon működő idegenforgalom ismertségét, és megvalósítása során a közösség tagjai a gyakorlatban szerezhetnek tapasztalatokat a turizmus a formájának működéséről.

3. Kapcsolatok fenntartása a legjelentősebb helyi szervezetekkel és a nagyközönséggel.

Alapvetően fontos tárgyalási kapcsolatok fenntartása az idegenforgalmi szektor és a helyi közösség, illetve annak szervezetei és intézményei között, hiszen e csoportok tevékenységeiket szüregszerűen egymás mellett végzik; az ennek során feltételezhetően kialakuló érdekkonfliktusok lehetőség szerint feloldására kell törekedni.

4. Az alkalmazottak képzése.

Az alkalmazottak számára szakképzés biztosítása, valamint a létesítmény különböző munkaköreinek helyi és a terület sajátosságait jobban ismerő munkaerővel való betöltése mind hozzájárulnak az idegenforgalmi termék és szolgáltatás minőségi javulásához.

5. Felelős idegenforgalmi marketingpolitika kidolgozása.

Az idegenforgalmi marketing és kommunikáció, mely részletes és a környezet iránt érzett felelősséget tükröző információs anyaggal látja el a turistákat, a fogadóterület természeti, szociális és kulturális értékeinek tiszteletben tartására ösztönzi, s egyben megelégedéssel tölti el az igényes látogatót.

6. Kutatómunka végzése.

A szakmai területen végzett kutatómunka és elemzés alapvetően fontos feltétel a felmerülő problémák megoldásához, valamint ahhoz,

hogy a fogadóterületek, az idegenforgalmi szervezetek és a fogyasztók egyaránt élvezhessék a turizusból származó előnyöket.

Forrás: H. Boers, M. Bosch: A Föld mint üdülőhely

A fesztiválok szervezése során jelentkező anyag és energiaforgalmat szemlélteti az alábbi ábra. Itt az alapanyagok, miután a rendezvénynek vége van, hulladékként, szemétként jutnak a levegőbe, vízbe, talajba.

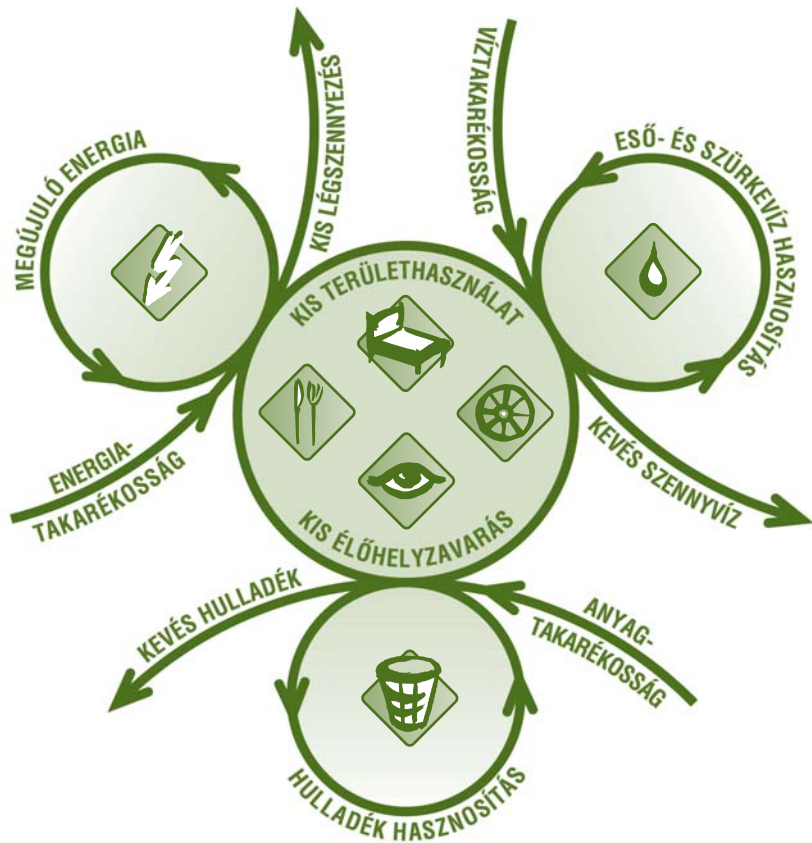
Folyamatábra a nem fenntartható fesztivál anyag/energiaforgalmáról.

A fenntartható fesztivál:

A fenntarthatóság elveinek megfelelő fesztiválszervezést a következő ábra mutatja be. A felhasznált anyag és energia ez esetben alapvetően kevesebb, és azt a használat után megfelelő módon kezelik, válogatják, tisztítják. Így a fesztivál az anyagok természetes körforgásának részeként működik.

Folyamatábra az ideális zöld fesztivál anyag/energiaforgalmáról.

Az ideális fesztivál tekintettel van a környezete eltartóképességére, azaz nem használ több erőforrást (anyagot, energiát), mint amennyi újratermelődni képes, illetve kibocsátásai (légszennyezés, szennyvíz, szilárd hulladék) révén nem terheli környezetét annál jobban, mint amennyire az feldolgozni képes a terheléseket.

3.1 HOGYAN MÉRHETŐ A TERMÉSZET ELTARTÓKÉPESSÉGE?

Az eltartóképesség mérése igen nehéz, hiszen egy dinamikus, komplex rendszerről van szó, mely nemcsak térben, de időben is változik. Vannak biztató kísérletek, ilyen például az ökológiai lábnyom számítás, mely azt mutatja meg, hogy egy-egy ember vagy közösség tevékenységeinek fenntartható módon történő biztosításához mennyi földterület szükséges. Ezek alapján akár egy fesztivál ökológiai lábnyoma is kiszámítható, de még nagyon nagy a bizonytalanság az adatokban, a módszertan finomításra szorul, hogy a helyi adottságokhoz jobban lehessen igazítani. Éppen ezért a megelőzés elvét szem előtt tartva mindig a környezetterhelés minimalizálására kell törekednünk.

Egy kis elmélet: I=PAT

Paul és Anne Ehrlich 3 változó szorzataként határozza meg egy adott közösség környezeti hatását (I=impact). E 3 változó a népesség (P=populáció), az egy főre jutó fogyasztás (A=affluance) és az egységnyi fogyasztásra jutó környezeti kár (T=technology).

P – Populáció: a fesztivál látogatóinak száma

A fesztivál sikerességének egyik hagyományos mutatója a látogatók száma, ugyanakkor minél több vendég érkezik, annál jobban terhelik környezetüket. A látogatók létszámát nehéz korlátozni, de tekintettel kell lenni mind az adott természeti környezet eltartóképességére, mind pedig az épített infrastruktúra befogadóképességére. És arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy a zsúfoltság már a rendezvények élvezeti értékét is csökkentheti, és legközelebb nem jönnek el az elégedetlen vendégek.

A látogatók számát több módon tudjuk befolyásolni:

- Korlátozott számú jegyek elővételben történő árusításával biztos eredményt érhetünk el.

- Drága belépőjegyek távol tarthatják a látogatók egy részét, ekkor viszont a gazdagabb, de talán kevésbé tudatos fogyasztók részvételére számíthatunk, ezért nagyobb hangsúlyt kell fektetnünk majd a szemléletformálásra.
- Az előre meghirdetett szigorú házirend, vagy korlátozott szolgáltatások elriaszthatják a kevésbé környezettudatos látogatókat, így garantált a látogatók alacsony fogyasztási szintje is.
- A fesztivál korlátozott körben való meghirdetésével várhatóan kevesebb vendégünk lesz, de ezzel azt is kockáztatjuk, hogy túl kevesen jönnek el.

A – „Affluance”: a fesztivál látogatóinak fogyasztási szintje

A látogatók hétköznapi fogyasztási szokásaiktól nehezen térnek el az ünnepnapok, fesztiválok idején, sőt hajlamosabbak többet fogyasztani a megszokottnál. Ezért is fontos, hogy ha teljesen nem is korlátozzuk fogyasztásukat, de tudatosságuk növelésével és anyagilag is ösztönözzük őket a mértéktartásra.

Egy fesztivál sikerességének, a látogatószám mellett a másik hagyományos mércéje, az egy látogató által elköltött pénzmenyiség: minél több pénzt költ el egy vendég, annál több bevételhez jutnak a szervezők. Ma a termékek, szolgáltatások ára általában nem tükrözi az általuk okozott környezetterhelés mértékét, ezért egy fenntartható fesztivál jó alkalom lehet arra, hogy ezt a két dolgot összekapcsoljuk, szaknyelven szólva internalizáljuk az externális költségeket, avagy érvényesítsük a szennyező fizet elvét.

A fesztivált eleve szervezhetjük úgy, hogy nem kívánunk átlag feletti igényeket kielégíteni. Ekkor fennáll annak a veszélye, hogy csak környezettudatos vendégeink lesznek, vagy a látogatók magukkal hozzák a nem kívánt termékeket (pl. alkohol, energiatital, stb.).

Ha mégis elérhetővé kívánunk tenni különleges szolgáltatásokat, termékeket, akkor érvényesítsük a szennyező fizet elvet, azaz az ilyen szolgáltatást nyújtóktól többletbevételt kérünk, hogy azzal vagy közvetlenül (szemétdíj), vagy közvetve (helyi környezetvédelmi programok támogatása) kompenzálni tudjuk a magasabb környezetterhelést. Ez lehet például magasabb helypénz, amelyet a vállalkozó kénytelen ráterhelni a fogyasztóra.

Emellett fontos, hogy tájékoztatással, szemléletformálással is tudatosítsuk a látogatókban azt, hogy az egyes szolgáltatások igénybevétele milyen környezeti terheléssel jár. (T – technológiai tényező)

Magyarlúka fán a Vendel napi búcsún a kézművesstandokat ingyen lehet felállítani, míg a „hagyományos” vásári műanyag-árusoktól viszonylag magas összegű helypénzt szednek, ezért a tartós értékeket képviselő portékák olcsóbban, míg a hamar szemétté váló termékek drágábban kaphatók. Így kielégíthető minden vásárra látogató igénye, de pénztárcájukon keresztül figyelmük a tartós értékek felé terelődik. Több éves tapasztalat, hogy a helypénz-rendszer hatására a kézművesek szívesen jönnek, a bővli-árusok pedig évente cserélődnek.

T – Technológia:

A fesztiválon alkalmazott technológiák környezetterhelése

Az alkalmazott technológia, amellyel előállítanak egy adott terméket, vagy egy adott szolgáltatást nyújtanak a fesztiválon, alapvetően meghatározza a környezetterhelés mértékét. Erről érdemes bővebben is szót ejtenünk.

3.2 A LOW-TECH – SOFT-TECH – HIGH-TECH, AVAGY A MINIMÁLIS TECHNIKAI SZINTTŐL, A SZELÍD TECHNOLÓGIÁKON ÁT A LUXUSFESZTIVÁLIG

A fesztivál szervezői többféle megoldás közül választhatnak a célközönség, a helyszín, a programok, a költségvetés, az infrastruktúra és az elérni kívánt környezeti hatás csökkentése függvényében.

Környezeti szempontból alapvetően fontos, hogy a fesztiválszervezők hogyan állnak hozzá a technikai fejlődés mai szintjéhez. Kicsit konkrétabban fogalmazva ez azt jelenti, hogy alkalmazzák-e, és ha igen, akkor milyen szinten a XXI. század fogyasztói társadalmának igényeire építő technikai berendezéseket és megoldásokat. Vagy megelégszenek olyan, néha többletráfordítást igénylő megoldásokkal, amely nagyságrendekkel csökkenthetik a környezetszennyezést.

A low-tech fesztivál lényege, hogy minél kevesebb technikai, technológiai eszközt alkalmaznak. Ez a fesztiváltípus alapvetően alacsony költségvetéssel, szerényebb programokkal valósul meg. „Nomád” helyszínen csináld-magad módszerekkel, megoldásokkal, kisebb célközönség számára szervezik. Ez esetben a környezetterhelés általában alacsony marad. Ide sorolhatók a nemzetközi fesztiválok közül az évente változó helyszínen megrendezésre kerülő Rainbow és az Ecotopia táborok.

A high-tech fesztivál ezzel szemben, a kor anyagi szintjének és technikai vívmányainak megfelelő berendezéseket és megoldásokat vonultatja fel. A cél minél több ember figyelmének felkeltése és oda-csábítása, a legnagyobb sztárok mellett a legfrissebb újdonságnak számító szórakoztató-elektronikai berendezések és számítástechnikai újdonságok szerepeltetése. A média számára ezeken az eseményeken a legfontosabb hírértéke a nézőszám nagyságának, az elfogyasztott étel, ital és villamos energia mennyiségének, a termelt szemét nagyságrend-

jének van. Nem véletlenül. Ezek azok a mutatók, amelyeket célszerű lenne ellenőrzött keretek között tartani.

Mind a low-, mind a high-tech és a köztük levő átmeneti megoldások megvalósíthatók környezetszennyező vagy környezetbarát módon. Vannak olyan ötletek, megoldások, berendezések, amelyek „szelíd technológiaként” kompromisszumot jelentenek a mai embernek, alacsonyabb környezetterhelés mellett használják ki az új technológiák által nyújtott előnyöket.

A szelíd technológia olyan technológia, amely

- könnyen alkalmazható,
- viszonylag alacsony tőkeigényű,
- kis energiaszükségletű,
- helyi, természetes erőforrásokat és munkaerőt használ,
- a környezeti értékeket megőrzi, a környezeti tényezőket javítja.

A szelíd technológiák használata

- tudatosítja az emberiség és a természet közti kölcsönös függőség és egymásra hatás folyamatait,
- fenntartja és javítja a természetes ökoszisztémák állapotát,
- elősegíti, hogy hosszú élettartamú, értékes termékeket állítsunk elő,
- a helyi erőforrásokat részesíti előnyben és természeti erőforrások felhasználásának csökkentését eredményezi,
- a megújuló energiaforrásokra koncentrálnak,
- kevesebb anyag felhasználásával jár,
- csökkenti a keletkező melléktermékek, hulladék mennyiségét, azokat alapanyagként kezeli,
- nem jár mérgező és káros anyagok felhasználásával és gyártásával,
- a szükséges szolgáltatásokra és nem a termékekre koncentrálnak,
- a helyi közösségek hosszú távú gazdasági életképességét növelik.

A szelíd technológiai megoldásokat alkalmazásával a low-tech fesztivál esetén növelhetjük a komfortérzetünket, míg high-tech fesztivál esetén csökkenthetjük a magas környezetterheléssel járó tevékenységek hatását.

Egy feltételezett környezetbarát low-tech, csináld-magad fesztivál sajátosságai a következők lehetnek:

- A helyszínen „vadműve”, közművek nincsenek.
- A szállás sátorban.
- Áramellátás kisteljesítményű szélturbinával, napelemekkel, emberi erővel termelt energiával.
- Közlekedés a helyszínre vonattal, kerékpárral, autóstoppal történik.
- A helyszínen szelektív hulladékgyűjtés működik, a hulladékot a szervezők/résztvevők viszik el a fesztivál végén.
- Un-plugged, akusztikus koncertek.
- Az ételeket a szervezők és a résztvevők készítik együtt.
- A programok közt például alternatív technológiai műhelyek is vannak.
- Fürdéshez napenergia szolgáltatja a meleg vizet.
- Komposzt WC-k működnek.

Egy profi módon megszervezett high-tech fesztivál a következő megoldások használata esetén lehet környezetbarát:

- A helyszín infrastruktúrája, épületei hosszú távra tervezettek, lehetővé teszik az egyedi céloknak megfelelő átépítést, bővítést.
- A világítást az épületeken belül és a szabad téren is energiatakarékos izzókkal oldják meg. Mozgásérzékelők és időkapcsolók szabályozzák a világítást.
- A fesztivál, (ahol lehet) zöld energiát vásárol a szolgáltatótól.
- A közlekedést elektromos és megújuló energiaforrást hasznosító járművekkel oldják meg.
- A vízhasználatkor automatikus kapcsolók szabályozzák a vízfogyasztást.
- A mobiltelefonok, hordozható számítógépek és egyéb eszközök akkumulátorainak töltésére alternatív energiaforrásokat használnak.

3.3 A ZÖLD FESZTIVÁL ELŐNYEI

Egy környezetbarát elvek alapján megszervezett fesztivál nemcsak a környezet állapota szempontjából előnyös. Az előző fejezetben témánként bemutatott negatív környezeti hatások elkerülhetők gondos és racionális környezeti stratégiával, és a rendezvénynek végül pozitív hatása lehet a helyi közösség számára, a látogatók számára, a fesztivál sajtóvisszhangjára, ráadásul javulhatnak a rendezvény gazdasági mutatói is.

A környezet számára nyilvánvaló előnyök az alacsonyabb levegőszennyezés és CO₂ kibocsátás, alacsonyabb anyagfelhasználás, kisebb mértékű energiafogyasztás, racionálisabb vízhasználat és szennyvízkezelés/tisztítás.

A helyi közösség aktívan részt vehet a nagyszámú látogató kiszolgálásában. A munkaalkalmakon kívül, ami a fesztivál szervezésében és közvetlen lebonyolításában adódik a helyi vállalkozók, mint szállítók vehetik ki a részüket a haszonból, a helyi termelők szolgáltathatják az élelmiszert, italokat, építhetik ki a hiányzó infrastruktúra elemeit. A kevesebb hulladék miatt a regionális hulladéklerakó lassabban telik meg. Az újra felhasznált anyagok mennyisége új munkahelyeket teremt a reciklálással, újrahasznosítással foglalkozó iparban, nő az újrahasznosított anyagok mennyisége. A média nyilvánossága miatt nő a lakosság környezettudatossága.

A zöld értékeket kiemelő, jól szervezett kommunikációs stratégia hozzájárulhat ahhoz, hogy a rendezvény előtt, közben és után megjelenő publikációk száma növekedjen, a cikkek pozitívan számoljanak be az eseményről, és a fesztivált nagyobb számú résztvevő látogassa. Ez utóbbival persze vigyázni kell, hiszen a több látogató, több környezeti terhelést is jelent, de erről még szót ejtünk a szervezés fejezetben.

Jó szervezés és sikeres lebonyolítás után a következő pontokon jelentkezhetnek megtakarítások:

- Kevesebb anyag, kevesebb csomagolóanyag felhasználás – csökkennek a szállítási költségek, csökken a keletkező szemét elszállításának költsége.
- Kevesebb, szelektíven gyűjtött hulladék – az elszállítás költségei csökkennek.
- Kisebb mértékű vízfogyasztás – a víz- és csatornadíj alacsonyabb.
- Helyi termékek, szolgáltatások – a kisebb szállítási költségek miatt alacsonyabb ár.
- Alacsonyabb energiafogyasztás – alacsonyabb a költség.
- Megújuló energiát hasznosító berendezések használata – kisebb energiaköltség.
- A hulladékcsökkentési stratégia a beszerzési költségek csökkentését is eredményezheti.

4. A ZÖLD FESZTIVÁL SZERVEZÉSE

A fesztivál megrendezéséhez első lépésként egy környezeti akcióprogramot célszerű összeállítani, amely az összes lehetséges tevékenységet, az általuk okozott hatást, és a hatások csökkentése érdekében tett lépéseket tartalmazza részletesen a szervezés egyes fázisaitól a kommunikáción keresztül a fesztivál lebonyolításáig, sőt, akár utána is.

Az akcióprogram összeállításához javasoljuk, hogy három alapvető csoportban vegye sorra a teendőket:

- Meglévő infrastruktúra és szolgáltatások értékelése, fejlesztése, zöldítése (hosszú távú, beruházásigényes megoldások, több év alatt térülnek meg).
- Ideiglenes infrastruktúra és szolgáltatások alkalmazása (kevésbé drága, jobb, ha szolgáltatásként vesszük igénybe).
- Környezetbarát szokások kialakítása a fesztiválon (ingyenes vagy nagyon olcsó megoldások)

4.1 ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

- Gondosan tervezzünk!
- Időben kezdjük el a szervezést!
- Osszuk meg a munkát és ellenőrizzük a végrehajtást!
- Próbáljunk minél több ajánlást figyelembe venni!
- Minden esetben alakítsunk ki egy „Zöld Házirendet”, amelyet jól látható helyeken tegyünk ki!

4.2 A HELY KIVÁLASZTÁSA

A helyszín kiválasztása alapvetően meghatározza az összes szükséges tevékenységünket, beszűkíti, vagy kitágítja lehetőségeinket már a zöld fesztivál szervezése kezdetén. A közlekedési alternatívák, a meglévő és kialakítandó létesítmények, szálláslehetőségek, a település és a fesztivál közvetlen infrastruktúrája, kirándulási és programszervezési lehetőségek, víz közelsége, természeti értékek, kulturális szokások mind befolyásolja a további lépéseinket.

Döntéseinket befolyásolhatja, hogy milyen rendezvényt tervezünk:

- Csak egyszeri fesztiválról van szó „nomádabb” körülmények között, vagy
- „civilizáltabb” helyen szeretnénk fesztivált rendezni, avagy
- évente ugyanazon a helyen megrendezésre kerülő eseményről van szó.

Ajánlások a hely kiválasztásához:

- Olyan helyet válasszunk, amely többféle közlekedési eszközzel is elérhető!
- Lehetséges legyen a közlekedés ideiglenes korlátozása a terület közelében.
- Ha lehet, akkor olyan területen rendezzük meg a fesztivált, amelyet korábban már használtak hasonló célokra!

- Semmiképp ne természeti értékekben gazdag területek közvetlen közelében koncentrálódjon a tömeg!
- Korábban leromlott, rossz állapotú terület rehabilitációja is lehet döntő szempont a terület megválasztásakor.
- Szelektív hulladékgyűjtési programmal, rendelkező régióban könnyebb dolgunk lesz a későbbiekben.
- Olyan helyet válasszunk, ahol helyi környezetvédelmi projektek működnek!
- Ha parkosított területet választunk, akkor a növényzet olyan legyen, amelyet vegyszerek használata nélkül vagy kíméletes integrált növényvédelemmel, illetve minimális vízszükséglet mellett fenn lehet tartani!
- Ha már kiválasztottuk a helyszínt, próbáljunk meg előre megegyezni a tulajdonossal, hogy milyen közműhasználatért mennyit fizetünk, és az esetleges megtakarításokból ki milyen arányban részesedik. Tegyük magunkat anyagilag is érdekeltté a zöldítésben!

További szempontok:

- A tereprendezést kerülni kell, vagy minimális tereprendezést szabad csak végrehajtani, amelyet a terület tulajdonságainak megfelelően végezhetnek, a helyi fajok életkörülményeinek tiszteletben tartásával.
- Megfelelő kerítésekkel, növényzettel kell szabályozni a területen a mozgást, hogy a természetes élőhelyek zavarását a minimális szinten tartsuk!
- A fesztivál lebonyolításához helyi embereket alkalmazzunk megfelelő bérezés mellett!

4.3 AZ IDŐPONT KIVÁLASZTÁSA

Az időpont kiválasztásánál több szempontot kell figyelembe vennünk:

- Az országos és a helyi rendezvénynaptárba illeszkedés fontos szempont, hiszen nemcsak a látogatók maradhatnak el, de a fellépőket, az árusokat, a vendéglátósokat és az ideiglenes

infrastruktúrát szolgáltatókat is lefoglalhatják más események. Ugyanígy probléma lehet egy másik helyi rendezvény, ami például forgalmi dugót okozhat, de ezek szervezőivel együttműködve, közös infrastruktúra kialakításával akár költségcsökkentést is el lehet érni.

- A tömegközlekedési menetrendeket sem árt szem előtt tartani, hiszen egy túl korai vagy késői időpont, amihez nincs megfelelő vonatcsatlakozás, távol tarthatja vagy a környezetszennyezőbb autóhasználatra ösztönzi a vendégeket.
- Az időjárás statisztikákat is érdemes tanulmányozni különösen szabadtéri fesztivál szervezésénél. Ugyanakkor mindenképpen kell tervet készítenünk rossz idő esérére fedett helyszín vagy esőnap kijelölésével.

4.4 BESZERZÉS

A zöld alapelvek szerint megrendezett fesztivál sok szempontból beszerzési kérdés. Az eseménnyel kapcsolatos minden beszerzési döntést környezeti szempontok szem előtt tartásával kell meghozni.

Az első és legfontosabb kérdés, hogy egy termékre szükség van-e egyáltalán. Ha igen, akkor milyen alternatívák választhatók. Például szükséges-e sajtóközlemények kinyomtatása vagy elegendő, ha elektronikus formában küldik ki őket.

Ajánlások a termékek beszerzéséhez:

- El kell döntenünk, hogy tényleg nélkülözhetetlen-e a termék.
Ha nincs szükség rá, ne vegyük meg!
- Ha úgy döntünk, hogy a termékre feltétlenül szükség van, célszerű megvizsgálni hogy a kölcsönzés, lízing vagy más alternatív lehetőségek nem jöhetnek-e számításba.
- Ha a vásárlás mellett döntünk, akkor hosszú élettartamú terméket, berendezést válasszunk!

- Lehetőleg környezetbarát termékjellel rendelkező terméket vásároljunk!
- Újra használható terméket válasszunk!
- Ne legyen túlcsomagolt a termék!
- A termék csomagolása is legyen újra felhasználható!
- A termék, az alkatrészei vagy a csomagolása újrahasznosítható legyen!
- Olyan terméket válasszunk, amely újrahasznosított anyagból készült!
- A termék csomagolásában legyen újrahasznosított rész!
- Mérlegetjük, hogy a termék a meghibásodás esetén könnyen javítható-e, gazdaságos-e a javítás!
- Az energiahatékony berendezéseket részesítsük előnyben!
- Tegyük erőfeszítéseket annak érdekében, hogy helyi gyártótól vásároljunk, ne távoli világrészekről hozzunk a termékeket, élelmiszert, italokat!

Ajánlások a szolgáltatások beszerzéséhez:

- Olyan szolgáltatót vegyünk igénybe amely gyakorlati működése tiszteletben tartja a helyi és nemzeti környezetvédelmi törvényeket.
- A szolgáltatások (büfések, szállítványozók, tolmácsok, stb.) is meg kell feleljenek a zöld alapelveknek. Ezek a következők:
- A szervezet vagy az egyén mindent megtesz, hogy a papírhasználatát csökkentse, hogy a zöld iroda alapelveinek megfelelően dolgozzon (újrahasznosított alkotórész a papírban, fehérítetlen papír, kötelező kétoldalas nyomtatás).
- A rá és tevékenységére vonatkozó speciális követelményeknek eleget tesz (lásd a közlekedésre, élelmiszerekre, vízgazdálkodásra, hulladékra, energiára és szállásra vonatkozó részeket).
- A fenti elveket természetesen a támogatók, szponzorok kiválasztásánál is ajánlott figyelembe venni, különben hozzájárulhatunk a kevésbé környezettudatos cégekről egy hamis zöld kép kialakításához!

4.5 PAPIRHASZNÁLAT ÉS ZÖLD IRODA TIPPEK A SZERVEZÉSÉNÉL

A zöld iroda témaköre igen széles, gyakorlatilag minden munkahelyi tevékenységre kiterjed. Lássuk mik azok a kézenfekvő lehetőségek, amelyek a fesztiválok esetében alapkövetelmények lehetnek a szervezők felé:

- Papír dokumentumokat csak szükség esetén és csak a szükséges terjedelemben nyomtassunk! A szerkesztést számítógépen hajtjuk végre!
- Nyomtatás esetén a leghatékonyabb papírfelhasználást a következő módszerekkel érhetjük el:
- A papír tartalmazzon újrahasznosított alkotórészt!
Az újrahasznosított rész aránya lehetőleg minél nagyobb legyen!
- Fehérítetlen vagy nem klórral fehérített papírt célszerű használni.
- Legyen kötelező a kétoldalas nyomtatás!
- Tartsuk be az alapvető környezetbarát szerkesztési elveket (minimális margó, minimális fehér hely, kisebb betűméret), természetesen az olvashatóság szem előtt tartásával.
- Az egyoldalas nyomtatványokat össze kell gyűjteni, és fax-előlapként vagy jegyzetként újrahasznosítani!
- Tonereket, tintapatronokat töltsük újra!
- Az utazásokat csökkentjük a minimumra, kommunikáljunk inkább elektronikus úton!
- A dolgozókat ösztönözzük gyaloglásra, biciklizésre, közös autóhasználatra vagy tömegközlekedésre!

4.6 MÉDIA, KOMMUNIKÁCIÓ

Ha környezetbarát módon szervezünk meg egy fesztivált, akkor ezt kommunikálnunk is kell a látogatókkal, a sajtóval, a szakmai közön-séggel és a nagyobb nyilvánossággal. Ugyanakkor a kommunikáció során is több előnyünk származik a fesztiválból, hiszen az újdonság-

értékkel rendelkező szervezési mód, a kapcsolódó tevékenységek és programok valószínűleg nagyobb érdeklődésre tartanak számot.

Ajánlások a média, a kommunikáció területéhez:

- A rendezvénynek legyen külön környezeti politikája, és ezt mindenkivel osszuk meg, a résztvevők, látogatók előre tudják meg, hogy ez egy zöld rendezvény lesz!
- A környezetvédelmi kezdeményezések mindegyikéről részletesen számoljunk be a médiának!
- A fesztiválról szóló információs csomag a környezetileg hasznos tevékenységeket világítsa meg jobban!
- A sajtóanyagot elektronikus úton, jóval a rendezvény előtt kapják meg az újságírók (e-mail, CD)!
- A nyomtatott sajtóanyagot a szükséges minimumra kell korlátozni megjelenésben és mennyiségben is!
- Külön honlap szerkesztése esetén megfelelő nyilvánosságot kell biztosítani a látogatottság érdekében!
- Az összes sajtóanyagot a zöld nyomtatás alapelveinek megfelelően kell kiadni. Ezek az előbb ismertetett zöldiroda papírhasználati elvein túl a következők:
- Használjuk a célnak megfelelő legkönnyebb papírt!
- Növényi alapú festékekkel nyomtassunk!
- Bánjunk csínján a színekkel!
- A borítókat, mappákat ne dobjuk ki, használjuk újra őket!
- Újsághirdetés, szakmai publikációk, szervezeti hírlevelek, poszterek, sajtóközlemények és rádióhasználat ajánlott a fesztivál kommunikációja során. A DM kampányokat kerülni kell!
- A kiállítók, résztvevő szervezetek csak olyan szóróanyagokat, ajándékokat adjanak, amik nem a szemetesben végzik rövid időn belül.
- A látogatókat emlékeztessük, hogy csak a szükséges anyagból vigyenek, felesleges hulladékot ne gyűjtsenek!
- A promóciós anyagokon, ha lehet, nem kell dátumnak lennie, ekkor újrahasználható.

- A standokat minimális anyagfelhasználással, akár helyi, újrahasznosított anyagokból is kialakíthatjuk, a fesztivált követően azok utóhasznosítására is gondoljunk!
- Olyan feliratokat, táblákat és figyelemfelkeltő eszközöket alkalmazzunk, amelyeket egy későbbi rendezvényen is ki lehet tenni!

4.7 A BÖLCSŐTŐL A BÖLCSŐIG: SZERVEZÉS, LEBONYOLÍTÁS, A FESZTIVÁL UTÓÉLETE

A fesztiválszervezést általában olyan folyamatként kezeljük legtöbbször, amelynek van egy kezdő és van egy végpontja. Ez így is van, de ha környezeti szempontból vizsgáljuk meg a fesztivál „életgörbéjét”, akkor a fesztivál utóélete, az a hatás, amit a környezetben okoztunk sokkal tovább tart, mint maga a fesztivál. A levegőbe kibocsátott többlet CO₂, a hulladéklerakókba szállított csomagolóanyagok, a rengeteg csikk, melynek egy része a talajba kerül, a vizekbe jutott szennyezőanyagok még évekig a környezetünkben maradnak. Ha évről évre ugyanazon a helyen rendezünk meg egy eseményt, akkor ezt jóval könnyebb belátni.

Bármilyen rendezvényt, fesztivált szervezünk is, legyen a célunk az, hogy ne csak minimalizáljuk a környezeti károkat, hanem próbáljuk meg felmérni a fesztivál hatását, és átbillenteni azt a pozitív irányba.

Íme néhány ötlet:

1. Számítsuk ki a fesztivál szervezése és lebonyolítása során a közlekedésre használt üzemanyag mennyiségét. Ültessünk annyi fát a környéken, amely a fesztiválhoz kapcsolódó közlekedés során kibocsátott széndioxid megkötésére elegendő.
2. Számítsuk ki, hány fa kivágására volt szükség az összes promóciós- és szóróanyag elkészítéséhez és kinyomtatásához. Ezek helyett is lehet fákat ültetni.

3. A fesztivál lebonyolítása során, illetve után támogassunk közösségi tevékenysége(ke)t a településen.

Ilyen és ehhez hasonló kezdeményezésekkel tovább csökkenthetjük a rendezvény negatív hatását, és jó példával járunk elől a helyiek és a látogatók előtt még annak árán is, hogy több szponzort kell szereznünk vagy alacsonyabb lesz a fesztivál pénzügyi eredménye.

5. A ZÖLD FESZTIVÁL SZOLGÁLTATÁSAI

5.1 PROGRAMOK

A programok a fesztivál központi részét képezik, amelyek köré csoportosul minden más tevékenység. Ha a programok, a vendégek szórakoztatása alapvetően környezetkárosító, akkor már nem mondhatjuk el, hogy a fesztivál környezetbarát. Ne legyenek olyan programok, amely eredendően negatív hatást gyakorolnak a környezetre. A programok esetében minden szervező csapatnak külön kell megítélni, hogy egy-egy programelem mennyire hat negatívan a környezetre.

Íme néhány példa:

- Túlzott energiafelhasználás: hőlégballonozás, gokartozás, műrepülő bemutatók, stb.
- Felesleges hulladékok keletkezése, túlzott energiafelhasználás, levegőszennyezés: tűzijátékok, pirotechnikai eszközök, stb.
- Felesleges, haszontalan termékek forgalmának növelése: céllövölde, zsákbamacska, stb.

Minden program esetében elemezni szükséges a környezeti hatásokat, és azokat a lépéseket, amelyekkel ezek a minimálisra csökkenthetők. Ha például a programjainkon szerepel túrázás, akkor célszerű a következő pontokat betartani:

- A vadak zavarását kerüljük el!
- Kisebb csoportokban haladjunk, éjszakai túrázásnál vakut ne használjunk!
- A kijelölt útról letérni tilos!
- Semmit sem szabad otthagyni (szemét), és semmit sem szabad elhozni (kövek, virágok, állatok)!

Szemléletformáló programok

A magyar átlagember nem rendelkezik megfelelő környezet- vagy természetvédelmi ismeretekkel. Ha zöld fesztivált rendezünk, akkor nemcsak célszerű, de kötelező a szórakoztató programok közé több környezetvédelemmel kapcsolatos programot beszúrni.

További szempont:

- A programok szervezésekor az önkéntesek, információs pultnál dolgozók képzett emberek legyenek, mindenkinek el tudják magyarázni azt, hogy mi miért működik másként, mint ahogy eddig megszokták.

5.2 KÖZLEKEDÉS

Meglévő infrastruktúra értékelése

Az alábbi szempontokat már a helyszín kiválasztásánál érdemes szem előtt tartanunk:

Tömegközlekedés (vasút, busz, stb.):

- Helyközi és helyi járatok (vasútállomás és buszállomás) távolsága a fesztivál helyszínétől
- Menetrend szerinti járatok kapacitásai a fesztivál idején

Közúti megközelíthetőség:

- Parkolási lehetőségek a fesztivál helyszínén

- A fesztivál rendezéséhez szükséges szállítási lehetőségek
- Az átmenő forgalom zavaró hatása, elterelésének lehetőségei

Gyalogos, kerékpáros megközelíthetőség:

- Gyalogos megközelíthetőség egyszerűsége (közeli megállók, parkolók, sík terep, járda, stb.)
- Biztonságos kerékpáros megközelíthetőség és a kerékpártárolás lehetőségei
- Akadálymentes megközelíthetőség

Ideiglenesen infrastruktúra kiépítése

Tömegközlekedés hatékonyabbá tétele:

- Ideiglenes megállóhely(ek) létesítése
- Különjáratok szervezése (vonat, busz)
- Kerékpárszállító vagonok szervezése
- Menetjegykedvezmény a látogatók számára

Intermodalitás biztosítása – a kombinált közlekedési módok javítása:

- P+R – Távolabbi parkolókból az utasoknak különjáratok szervezése.
- Telekocsi szervezése – Honlapon az autósok és utasok stoppolás népszerűsítése a helyszínek között

Közúti közlekedés átszervezése:

- Az átmenő forgalom elterelése, korlátozása, amennyiben az zavarná a fesztivál lebonyolítását.
- Sebességkorlátozás bevezetése – ez biztonságosabbá teszi a gyalogosok és kerékpárosok számára is a közlekedést.
- Ideiglenes parkolóhelyek létesítése – ez esetben ajánlott a parkolódíjat szedni és csak a fesztiválra jegyet váltók számára biztosítani az ingyenes parkolást.
- Szükség esetén közlekedési rendőrök bevonása a közlekedési szabályok betartására (Pl. tilosban parkolók ellen)
- Biztonságos kerékpártárolók létesítése, kerékpármegőrzés, kerékpárkölcsonzó és gyorsszervíz kialakítása.

Környezetbarát szokások kialakítása a közlekedésben

- menetrendi tájékoztatás a helyszíneken plakátokon, a honlapon és szóban az információs pultoknál.
- kedvezmények – kedvezményes menetjegyek vagy menetjegy bemutatásával járó kedvezményes belépőjegyek.
- A kombinált közlekedési módok népszerűsítése

Szemléletformáló programok

- CO₂ számítás – az érdeklődők számára kiszámítják, hogy mennyi széndioxidot „termeltek” míg a fesztiválra utaztak a választott közlekedési módtól függően. Célszerű a kapott értéket összehasonlítani a fák CO₂ megkötő képességével. (Azaz hány fa termel évente annyi oxigént, mint amennyit felhasználtunk a közlekedésünk során)
- Alternatív közlekedési eszközök bemutatója (elektromos, hibrid meghajtású autók, különleges kerékpárok, stb.)

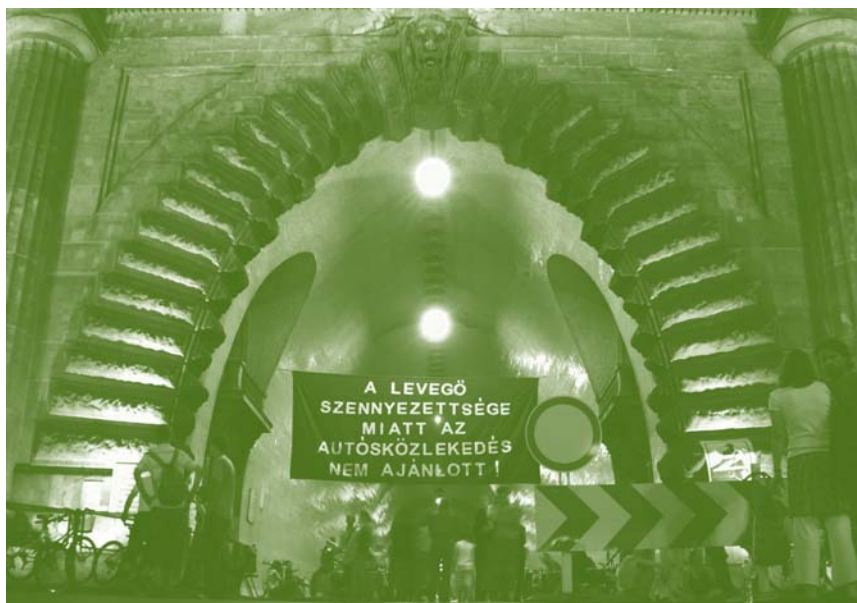
Ajánlások a látogatóknak

- Használd a tömegközlekedési eszközöket! Tájékozódj előre a menetrendről!
- Gyere kerékpárral, vagy kölcsönözz a helyszínen! Éjszaka ne feledkezz meg a világításról! Sose bringázz ittasan!
- Ha autóval érkezel, szervezz előre telekocsit, vagy vedd fel a stopposokat! Használd a kijelölt parkolóhelyeket!
- Tervezd meg előre utadat! Próbáld kombinálni a közlekedési eszközöket, hogy mindig a legcélszerűbb járművet válaszd! Autón, vonaton is szállítható kerékpár. Egy távolabbi parkolóból, szállásról gyalog vagy busszal kényelmesebb eljutni a fesztivál helyszínére, mint a dugóban mérgelődni egy parkolónyi helyet keresve.

CAT – Centre for Alternative Technologies

A walesi Machynllethben egy régi palabánya helyén alakították ki azt az alternatív technológiai központot, amely a 2004. évi európai ökofalutalálkozóknak is helyszínt adott. A hegyen lévő központba egy vízen-ergióval hajtott siklóval juthatnak fel a látogatók. Egy csapadékvíz tárolóból feltöltik a fenti kocsni tartályát, ezzel ellensúlyt képeznek az utasokkal teli lenti kocsnival szemben.

A bemutatóparkban készítettek egy demonstrációs célú buszmegállót is, ahol a menetrend helyén a Brown (Barna) és Green (Zöld) család havi közlekedési szokásait hasonlítják össze környezeti és gazdasági szempontokat is értékelve. Ebből kiderül, hogy anyagilag is megéri, ha kerékpározunk és a tömegközlekedést is rendszeresen igénybe vesszük, és csak a legindokoltabb esetben ülünk autóbába.

Gyalagút fotó: simbabu

A Zöld Fialok Egyesület 2006-ban a budai vár alatt húzódó Alagútban ünnepelte 5. születésnapját. Néhány órára visszafoglalták a területet az autóktól, melyek miatt a bejáratnál a szürket hétköznapokon tábla figyelmeztet, hogy a levegőszennyezés miatt a gyalogos közlekedés nem ajánlott. A nyaranta hétvégén lezárt Alagút már rendszeresen megmenekülhet a kipufogógázok alól, de ezen az estén a ZÖFI azt is bemutatta, mi mindent lehet(ne) csinálni a leaszfaltozott utak helyén. Volt itt kispályás foci, pingpong és tollasbajnokság, tanítással egybekötött zsonglőr-bemutató, bárzongorista és még egy kis gypszyenyeg is, melyet másnap az önkéntesek egy VIII. kerületi óvoda udvarán terítettek le. A program jól demonstrálta, hogy mi mindentről kell lemondanunk (csend, zöld, friss levegő, szabad terület, stb.), ha elsőbbséget adunk az autós közlekedésnek.

5.3 ÉTKEZÉS

Bio élelmiszerek

A Biokontroll, Biokultúra és a Demeter feliratok tanúsítják, hogy a fogyasztó valóban 100% bioterméket vásárol. Az előírásokat betartó gazdaságok Minősítő Tanúsítványt kapnak, mely legfeljebb a következő év végéig érvényes, és a Tanúsítvány mellékletében felsorolt termékek ökológiai jelöléssel történő forgalmazására nyújt felhatalmazást. Az ökológiai termelésre utaló jelzőként a terméken az "ökológiai" vagy "biológiai", szóösszetételben a "bio", "öko" kifejezést kell alkalmazni, és az utolsó ellenőrzést végző ellenőrző szervezet nevét és kódszámát kell feltüntetni. Külföldi csomagoláson gyakran használják az „organic” jelzőt.

FIGYELEM: az ökotermék csomagolásán, termékkísérő bizonylatain szerepelnie kell a következőknek: „Ellenőrzött ökológiai gazdálkodásból származó termék, ellenőrizte: (pl.) a Biokontroll Hungária Kht., HU-ÖKO-01”.

A termesztés fontosabb alapelvei: az ökológiai gazdálkodásban a génmanipulált szervezetek és származékaik nem használhatók fel; génmanipulált mikroorganizmusok és az általuk termelt anyagok alkalmazása is tilos.

A termesztési feltételrendszer nemcsak mezőgazdasági termékekre, alapanyagokra vonatkozik, hanem a termék előállítás minden lépésére. Irányelv, hogy a mezőgazdasági eredetű alkotórészeknek 95 százalékának ökológiai gazdálkodásból kell származnia. Tilos az ionizáló sugárzással történő kezelés, és csak a feltételrendszerben tételesen felsorolt, közismerten ártalmatlan adalék pl. tejsav (E 270), almasav (E 296), citromsav (E 330), Na-karbonát (E 500), oxigén (E 948) stb. és technikai segédanyagok használhatók.

Az ökológiai gazdálkodásra való áttérés átállási időszakkal indul, amely alatt a termelő már köteles betartani az ökológiai gazdálkodás minden előírását. Ez növénytermesztésnél a termőterületre vonatkozik, és időtartama két-három év. Az ökológiai gazdálkodás növényvédelmében a hangsúly a megelőzésen van.

A biogazdálkodás elveivel leginkább harmonizáló növényi kivonatokkal (ázatok, főzetek, forrázatok, erjesztett levek, tinktúrák, egyéb kivonatok) és kőzetőrleményekkel történő kezelésekkkel védekeznek. Évtizedek, évszázadok óta gond nélkül alkalmazott anyagokat használnak, mint a réz szervesetlen vegyületei, az elemi kén, a kálicsappan, mézskénlé stb.

Állattartás

Az ökológiai állattartás termőföldhöz kapcsolódó tevékenység. Biztosítani kell a növénytermesztés és állattenyésztés egységét, úgy hogy a környezeti elemek (talaj, víz) egyike se károsodjék. A tartott állatok által termelt trágya mennyisége összhangban legyen a képződő trágya elhelyezésre alkalmas termő terület nagyságával.

Ajánlott az ellenálló, betegségekre, egészségügyi problémákra kevésbé hajlamos – gyakran őshonos, vagy régóta honos - fajtákat tartani. A bio állattartás feltételrendszerében legfontosabbak az állatjóléti előírások. Az állatokat nem szabad ketrecben, sőt kötötten sem tartani, és a rácspadozat aránya is erősen korlátozott.

Biztosítani kell a száraz, almozott pihenőhelyet, és az állatok etológiai igényeit kielégítő területet nagyságot az épületben és a kifutón egyaránt. Az állatok elhelyezésénél még a társas viselkedési sajátosságokat is figyelembe veszik. Az állatok jó közérzete és egészséges fejlődése érdekében biztosítani kell a szabad levegőn való tartózkodás lehetőségét, a megfelelő mozgásteret az épületben és az épületen kívül, előírás, hogy legyen az istállókban elég természetes fény és legyen megfelelő a szellőztetés.

A takarmány zömében ökológiai gazdálkodásból származik. Előírás, hogy a kérődzőknél a legeltetés maximális mértékű legyen. A fiatal emlősöket elsősorban anyatejjel kell táplálni. Tilos a takarmányhoz antibiotikumot, kokcidiosztatikumot, növekedés-szabályzó, illetve termelékenységfokozó anyagot, hormont vagy hormonhatású anyagot adagolni. Élelmiszerbiztonsági szempontból (pl. kergemarha-kór miatt is) fontos, hogy tilos állati eredetű takarmány etetése (kivételem: tejtermékek, halliszt, és tojás).

Méhészet

A közhiedelemmel ellentétben nem minden méz bio. A feltételrendszer szerint bioméz (pollen, propolisz stb. is) csak természetes növényállományból (akác, hárs, selyemkóró stb.) vagy bio növényekből (repce, napraforgó stb.) származhat. Az előírás megkötések tartalmaz a gyűjtés helyével, a méhekkel való kíméletes bánásmóddal kapcsolatban. A méhek és a kaptár kezelésére csak természetes anyagok használhatók. (www.biokultura.org)

Fair trade – Méltányos kereskedelem

A méltányos kereskedelem a nemzetközi árucseré szokatlan fel-fogásától eltérő megközelítés. Kereskedelmi partnerséget jelent, amely a hátrányos helyzetű termelők számára hivatott a fenntartható fejlődést előmozdítani elsősorban jobb kereskedelmi feltételek biztosításával, valamint a fejlett országokban folyó szemléletformáló kampányokkal. (FINE Az Alternatív Kereskedelem Nemzetközi Szövetsége, 1999. áprilisi közgyűlés)

A méltányos kereskedelem célkitűzései:

1. Növeli a termelők* jövedelmét és életszínvonalát azáltal, hogy javítja a piacra jutás esélyeit, megerősíti a termelők szervezeteit, jobb árat fizet az árukért, és hosszú távú kereskedelmi kapcsolatra törekszik a termelőkkel.
(*az általunk fejlődőnek nevezett országok termelői)
2. A hátrányos helyzetű termelők, különösen a nők és az őslakosok fejlődési esélyeit növeli, valamint védelmet nyújt a gyermekek kizsákmányolása ellen.
3. Tudósít a nemzetközi kereskedelem kistermelőket sújtó káros következményeiről annak érdekében, hogy a fejlett világ fogyasztói vásárlóerejüket jó célok érdekében használhassák.
4. Megteremti a kereskedelmi partnerség jó példáját a párbeszéd, az átláthatóság és az emberi méltóság tiszteletben tartásának előtérbe helyezésével.
5. Kampányol a hagyományos nemzetközi kereskedelem szabályainak és gyakorlatának megváltoztatása érdekében.
6. Védelmet nyújt az emberi jogokat a társadalmi igazságosság, a környezetbarát tevékenységek, valamint a gazdasági biztonság előmozdításával. (www.fairvilag.org)

Méltányos kereskedelemben forgalmazott termékek kaphatók Világüzletekben (World Shops), bioboltokban, üzletláncok boltjaiban, áruházaiiban. Címke jelöli a terméket; gyakran a csomagoláson lévő

szöveg is utal a szokásostól eltérő felvásárlási, termelési feltételekre. A fair trade jelölés használatát egy erre szakosodott szervezet (Fair Trade Labelling Organisation) engedélyezi, az előírások betartását folyamatosan a helyszínen ellenőrzi. A szigorú környezetvédelmi előírások következtében az élelmiszerjellegű termékek a BIO minősítést is gyakran megkapják.

A közösség által támogatott mezőgazdálkodás (CSA – Community Supported Agriculture)

A mezőgazdasági termelés, az élelmiszer előállítás manapság igen ellentmondásos terület. A jelenleg széles körben alkalmazott termelési és terjesztési módszerekben a kockázatot kizárólag a termelő viseli. A szokványos piaci csatornákon értékesített mezőgazdasági termékek vásárlóinak azonban nincs lehetőségük, hogy felismerjék a termelés mögött meghúzódó folyamatokat, hiszen ok csak végtermékkel találkoznak. A közösség által támogatott mezőgazdálkodás módszere

lehetőséget teremt arra, hogy a termelők és a fogyasztók többé-kevésbé állandó csoportot alkotva, közösségekben tevékenykedjenek, együttműködjenek. Érdekeik egymást erősítik és nem egymás ellenében hatnak. A termelő érdeke a biztos megélhetés, a vásárlók érdeke a biztonságos táplálék. Mindkettőjük közös érdeke környezetük biológiai termelékenységének, szépségének, egészséges állapotának fenntartása. Ez persze elkötelezettséget kíván mindkét fél részéről, melynek eredménye az, hogy a vásárló bizonyítottan vegyszermentes, friss és ízletes zöldséget kap, míg a termelő biztosan el tudja adni a termékét. További előnye a rendszernek, hogy olyan kis és nyílt közösség jön létre, amely az emberi, közösségi kapcsolatok kibontakozásának is jó táptalaja. (www.nyitottkert.hu)

Az élelmiszerekkel kapcsolatos meglévő infrastruktúra és szolgáltatások értékelése, fejlesztése, zöldítése

Meglévő konyhákban, büfékben a következő szabályokat teszik normává a fesztivál ideje alatt:

- Nem használnak eldobható táányékokat, poharakat, evőeszközöket.
- Nem használnak egyadagos kiszerelésű cukrot, tejszínt, lekvárt, ketchupot, majonézt vagy egyéb élelmiszert.
- Karton-, alumínium- és műanyagdobozos italokat ne értékesítsenek.
- Kisüveges alkoholos italokat nem szolgáltatnak fel.
- Helyi gazdálkodóktól származó bio-élelmiszerek is vannak az étlapon.

Ideiglenes infrastruktúra és szolgáltatások alkalmazása

- Olyan konyhákat építünk ki, olyan büféket alkalmazzunk, ahol az előző pontban részletezett ajánlásokat tartják szem előtt.
- A környező boltokban, büfékben lehessen visszaváltható palackos italokat kapni, fogyasztani.

Környezetbarát szokások kialakítása az étkezések terén

A következő ajánlások a látogatóknak szólnak. Tegyük lehetővé, hogy ezekből minél többet meg tudjanak valósítani.

Ajánlások a látogatóknak

- Étkezz a szállásadónál, így nem kell eldobható étkezészetet használni!
- Használj saját tányért, evőeszközt, bögrét!
- Visszaváltható palackos italt vedyél!
- A kevésbé csomagolt terméket válaszd!
- Győződj meg arról, hogy a vezetékes víz jó minőségű; fogyaszd, bio házi szörppel, citrommal ízesítve!
- Használj saját textil szatyrot!
- Bio minősítésű terméket vásárolj!
- Vásárolj a helyi termelőktől!
- Idény zöldséget, gyümölcsöt vásárolj!
- Kevés húst, sok zöldséget fogyassz!
- A friss élelmiszer nem tartalmaz mesterséges anyagokat, élvezzen elsőbbséget!
- Vásárolj méltányos kereskedelemben forgalmazott termékeket (kávé, tea, kakaó, csokoládé)!

Szemléletformáló programok

- Filmvetítés
- Kvíz, társasjáték
- Poszterkiállítás

2005 áprilisában került megrendezésre az Ökofeszt Budapesten, a Gödör Klubban. A program szerves részét képezte a bio késztermékek vására és a bio büfé. A magyar bio mangalica szalámis szendvics mellett jól megfér a közösség támogatta mezőgazdaságban termesztett növényekből készített krémekkel megkent kenyér (Nyitott Kert Alapítvány*). A méltányos kereskedelmet bemutató pultnál fair trade kávé és teát fogyaszthattak a vendégek. A kávézóban kínált friss bio tej 90 km-nél kevesebbet utazott a helyszínre. A kávé és a tea bio minősítéssel rendelkezett. A serkentőszermentes italokat kedvelők gyógnövényteaák közül választhattak.

Ökofeszt

*Nyitott Kert Alapítvány:

Gödöllőn 1998 óta működik a termelői-fogyasztói hálózat típusú CSA rendszer. Az év folyamán a termelő folyamatosan beszámol munkájáról, a kert sikereiről és gondjairól a rendszeresen megjelenő hírlevélben. Az idény során a csoport több tevékenységet közösen végez, így például évről-évre a betakarítási ünnep keretei között találkozhatnak, dolgozhatnak, játszhatnak, beszélgethetnek a csoportban résztvevő családok.

5.4 SZÁLLÁS

Míg az egynapos rendezvények esetén is ajánlhatunk szálláslehetőséget, többnapos fesztiválokra mindenképpen gondoskodnunk kell arról, hogy a látogatók ki tudják pihenni a fesztivállal járó fáradalmakat. Több lehetőségünk van, a helytől függően. Kempingezhetünk, igénybe vehetünk már működő panziókat, akár öko-panziókat is, megszállhatunk a helyi embereknél, vendégházakban, és új szálláslehetőségeket is kialakíthatunk.

Bármelyik mellett is döntünk, választásunkkal nagymértékben hatunk a környezetre, hiszen a szállás kiválasztásával az étkezési, hulladékgazdálkodási, energiahasználati, közlekedési, vízfogyasztási és vízszennyezési döntéseket egyszerre hozunk meg. A hely kiválasztásánál a legelső fontos döntés, hogy olyan helyet keressünk, amely többféle közlekedési eszközzel is megközelíthető. A szállás kialakításába a rendezvény szervezőknek csak korlátozott beleszólási lehetőségeik vannak, de ha több alternatíva közül lehet választani, akkor ragaszkodjunk ahhoz a szálláslehetőséghez, amely jobban megfelel az alábbi feltételeknek.

Milyen egy igazi öko-szállás?

Általában:

- A létrehozásához szükséges építőanyag helyi eredetű, az épületeket helyi emberek emelték.
- Az építőanyagot fenntartható módszerekkel termelték ki, gyártották.
- Az építéshez újrahasznosított anyagot is felhasználtak.
- Az épület a helyi klimatikus és környezeti adottságoknak megfelelően épült, azokat kihasználja (benapozottság, ventiláció, hűtés, árnyék, stb.).
- Az építkezésnél, felújításnál, a szobák berendezésénél a természetes anyagok, az alacsony toxicitású anyagok, felületkezelő szerek,

bútorok, alacsony szennyezettségű vízbázisú festékek, alacsony szennyezőanyag-kibocsátású oldószerek élveznek elsőbbséget.

- A hotel, motel, kemping rendelkezik (akár csak minimális szinten is) környezetvédelmi programmal.
- A szállás környezeti programja jól látható helyeken ki van függesztve, és a vezetőség bátorítja ezek betartását.
- Szelektív hulladékgyűjtést alkalmaznak.
- Betartják a Szervezés fejezetben felsorolt, zöld irodára vonatkozó alapelveket.
- Környezetbarát beszerzést alkalmaznak minden termékre és szolgáltatásra. Az árubeszerzést nagytételben bonyolítják.
- Az épületek a helyi fizikai és kulturális szokásoknak, látványnak megfelelően épültek, a környezetet legkevésbé háborgatva működik.

Meglévő infrastruktúra és szolgáltatások értékelése, fejlesztése, zöldítése

Kempingek esetén:

- A kemping területén a látogatók számától függően kell a szelektív hulladékgyűjtő szigeteket elhelyezni, ne csak mutatóban legyen egy-két sziget.
- A zuhanyzók, mosdók melegvízellátásánál vizsgáljuk meg, hogy érdemes-e napkollektorok használata.
- Cseréljük a hagyományos égőket energiatakarékosra, vagy alkalmazzunk mozgásérzékelőket és időkapcsolókat!

Külső, épített szálláshelyek esetén:

A szállásadókkal a következő ajánlásokat fogantatosítsuk (legalább a fesztivál idejére):

- Egyáltalán ne használjanak egyszer használatos, eldobható termékeket (tányér, pohár, evőeszköz), egyszemélyes kiszerelesű csomagolóanyagot, egyadagos élelmiszert (pl. cukrot, tejszínt, lekvárt, stb.) sem a szálláshoz kapcsolódó étteremben, sem a fürdőszobákban (szappan, sampon, stb.)!

- Műanyag eszközök korlátozott számban, vegyes műanyag eszközöket egyáltalán ne használjanak!
- A zsírt és az olajat gyűjtsék külön, szállíttassák el, a szerves anyagokat komposztálják!
- Helyi gazdálkodóktól származó bio-élelmiszereket is tegyenek az étlapra!
- Karton- és műanyagdobozos italokat ne értékesítsenek!
- A szállás működtetéséhez megújuló energiaforrásokat is használjanak, pl. szereljenek fel napkollektorokat!
- Energiatakarékos világítótesteket használjanak, vagy időkapcsolókat, mozgásérzékelőket szereljenek fel.
- A konyhán és a fürdőszobákban víztakarékos, levegőztető fejjel ellátott csapokat és víztakarékos zuhanyrózsát alkalmazzanak!
- A WC tartályok szabályozása kettős (kis és nagy mennyiségű víz) legyen.
- Környezetbarát mosó- és tisztítószeret használjanak, ezeket is csak minimális mennyiségben!
- Ne használjanak mesterséges vízlágyítókat, szintetikus léghfrissítőket!
- Többnapos törölközőhasználatot tegyék lehetővé!

Ideiglenes infrastruktúra és szolgáltatások alkalmazása szállások esetén

Új kemping kialakításakor:

- A sátrak helyét a helyi növények minimális károsítása mellett kell kijelölni.
- Ha lehet, akkor korlátokkal, ideiglenes utak kijelölésével kell a közlekedők útvonalát szabályozni.
- Az étkezőhelyek, büfék mellett meg kell oldani a szelektív hulladékgyűjtést!
- Egyáltalán ne használjanak egyszer használatos, eldobható termékeket (tányér, pohár, evőeszköz), egyszemélyes kiszerelesű csomagolóanyagot, egyadagos élelmiszert (pl. cukrot, tejszínt,

lekvárt, stb.) sem a szálláshoz kapcsolódó étteremben, sem a fürdőszobákban (szappan, sampon, stb.)!

- A zsírt és az olajat gyűjtsék külön, szállíttassák el, a szerves hulladékot komposztálják!
- Helyi, bioélelmiszereket kínáló termelőket, büféeket alkalmazzunk!

Környezetbarát szokások kialakítása a szállásokon, kempingekben

- A fesztivál ideje alatt működő zöld házirend a programfüzetben való megjelentetése, a fesztivál helyszínén való kifüggesztése alapvető fontosságú.
- Az egyes ajánlásokat témánként (közlekedés, energia, étkezés, hulladék és víz) csoportosítva az egyes fejezeteknél részletezzük.

Szemléletformáló programok

Az épített környezet, a szállások környezeti hatásainak és a kevésbé környezetterhelő megoldások megismertetése céljából a következő szemléletformáló programokat lehet alkalmazni:

- Zöld építési teszt.
- Az alkalmazott környezetbarát technológiák ismertetése posztereken, bemutatókkal, tanácsadással egybekötve.
- Kisebb közös építés (szalmabála- vagy vályogfal, vesszőből font kerítés, stb.)

A szállás tekintetében jó példát szinte csak úgy lehet bemutatni, hogy egyben az étkezést, víz- és energiafogyasztást, közlekedést is érinti az esettanulmányunk.

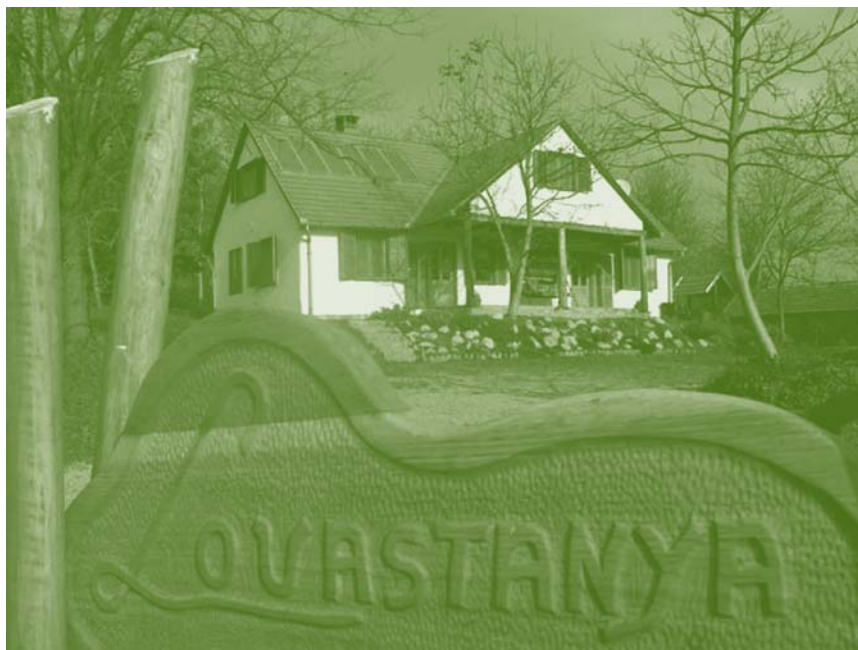
Gyűrűfű – lovastanya vendégház

Az ökofalu találkozók egyik megszokott helyszínén többféle környezetbarát technológiát alkalmaznak. A meleg vizet napkollektorok állítják elő tavasztól ősziig, míg télen a fatüzelésű kemence melegíti a

fürdővizet is. A vertfalú vályogház szennyvizét természetes módon, nádgyökérzóna tisztítja.

Étkezésnél is megpróbálják a helyi termékeket előnyben részesíteni, de nagyobb létszám kiszolgálásához sajnos még rászorulnak távolabb termelt élelmiszerek beszerzésére is.

A falu megközelítése igen nehézkes, hiszen több km-re van az aszfaltozott út, de a vasútállomástól telekocsis fuvar és gyalogtúrát is szoktak szervezni a vendégek részére.

6. A ZÖLD FESZTIVÁL INFRASTRUKTÚRÁJA

6.1 ENERGIAELLÁTÁS

A fesztiválok közvetlen energiafogyasztása a következő összetevőkből áll:

- A közlekedéshez, logisztikai szolgáltatásokhoz kapcsolódó energiafogyasztás (üzemanyag-fogyasztás).
- A szállásokon jelentkező energiafogyasztás (fűtés, villamos energia, melegvíz előállítás).
- A szórakoztató-elektronikai berendezések fogyasztása (hang és fénytechnika).
- Közvilágítás.
- A közösségi tereken megjelenő kiállítók, árusok, szolgáltatók által fogyasztott energia.

A fesztivál környezeti programjának egyik hangsúlyos részeként célszerű egy energetikai programot kialakítani, melynek során a szervezőknek törekedniük kell arra, hogy a helyszínen minél nagyobb mértékű legyen a potenciális energiafelhasználás-csökkenés.

Meglévő infrastruktúra és szolgáltatások értékelése, fejlesztése, zöldítése

- A szálláson energiatakarékos világítótesteket használjunk, ahol racionális, ott időkapcsolóval, mozgásérzékelővel!
- Hozzunk a melegvíz-használatot csökkentő intézkedéseket, pl. a zuhanyrózsák legyenek alacsony vízfogyasztásúak!
- Épített szállás esetén a fűtést szabályozó termosztátok szobánként legyenek beszerelve!
- A szállásokon megfelelő módon szigeteljük a tetőt, a falakat, a nyílászárókat!
- A bojlerok, csövek megfelelő szigeteléssel legyenek ellátva!
- A mosdókban ne legyenek meleg levegővel működő kézzárítók!
- Ahol lehet és megéri, használjunk megújuló energiaforrást, napkollektorokat, napelemeket.

Ideiglenes infrastruktúra és szolgáltatások alkalmazása

- Demonstrációs céllal üzemeltessünk napkollektort, napelemet, naptűzhelyt, szélturbinát. A keletkező energiát használjuk is fel zuhanyozásra, mobiltelefonok feltöltésére, sütésre, főzésre. Erre megfelelőek az ideiglenes céllal épített létesítmények.
- Reméljük hamarosan Magyarországon is megtehetjük, hogy zöld áramot vásárolunk, így minden környezetbarát polgárnak és szervezetnek lehetősége lesz arra, hogy például szélturbinákkal termelt áramért fizessen (a lehetőségei szerint). Ha lehet, akkor a fesztivál áramfogyasztására is ilyen szerződést kössünk a szolgáltatóval.

Környezetbarát szokások kialakítása a fesztiválon

- A fesztiválon érvényes energiacsökkentési és racionalizálási lépéseket függesszük ki jól látható helyekre, és írjuk bele a programfüzetbe is, hogy a vendégek tisztában legyenek a szándékainkkal.

Példák:

- Ha kimész, oltsd le a villanyt!
- Rövid ideig zuhanyozz!
- Egyes fesztiválok, rendezvények helyszínére a MÁV kedvezményes menetjegyet biztosít. Lépünk kapcsolatba a céggel, próbáljunk meg kedvezményt kiharcolni a látogatóink számára.
- Ha megoldható, akkor a vonat- vagy buszjegyet felmutató látogatók külön kedvezményben részesülhessenek a fesztivál ideje alatt.
- Kerüljük a gépkocsi felesleges használatát. Főleg lakott területen belül és rövidebb utakon. Gyalogoljunk, biciklizzünk, használjuk a tömegközlekedést!
- Az autóhasználatkor, több pont érintése esetén, tervezzük meg előre az útvonalat. Többet utazzunk az autóban a fesztiválra!
- Új gépek beszerzésekor az energiahatékonysági mutatókat tartsuk szem előtt!

Szemléletformáló programok

Az energiafogyasztással, energiahatékonyssággal és megújuló energiaforrásokkal összefüggésben is szervezhetünk programokat.

Tippek:

- napkollektor- és szélturbina építés (elmélet és/vagy gyakorlat)
- emberi erővel termelt energia felhasználása pl. mobiltöltésre, rádió működtetésére, víz felhúzására, stb.
- üzemanyagtakarékos vezetés tréning

A fenntartható energiagazdálkodásra igen sok példát lehetne felhozni a szállások energiahatékonyabbá tételétől kezdve a megújuló energiaforrások demonstrációs bemutatásán át az alternatív hajtású közlekedési eszközökig. A fesztiválokhoz, szórakozáshoz közelebb mégis egy olyan példa áll, amely a szolgáltatásával évről évre, hétvégéről hétvégére járja a Európa fesztiváljait és akár egy Magyarországon megrendezendő fesztiválra is eljönének.

Groovy Moovie Picture House – A napenergiával működő mozi

A világ első mobil, napenergiával működő mozija egy 15 m átmérőjű sátorral járja Európa fesztiváljait és szórakoztató és szemléletformáló, oktató jellegű filmeket vetít. A 150 nézőt befogadó sátor padlózata kókuszfonatból készült, kényelmes és meghitt atmoszférát biztosít a nappali vagy esti mozizáshoz.

A fesztivál jellegének megfelelő kínálattal rendelkeznek a dokumentumfilmekről az animációs filmekken át a független stúdiók alkotásáig, ráadásul nemcsak saját, de a szervezők és a nézők által biztosított filmeket is szívesen vetítik le. Általában művészeti fesztiválokra, filmfesztiválokra, zöld és alternatív rendezvényekre, gyerektáborokra kapnak meghívást. Áprilistól októberig nomád körülmények közt vándorolnak városról városra.

Greenpeace – Szolár zuhany

A Greenpeace 2006 nyarára készített egy olyan utánfutót, mely 3 állásos zuhanyként működik, melynek melegvizét 20nm-nyi napkollektor biztosítja, szivattyújához, világításához szükséges elektromos energiát napelemek termelik. Az utánfutó ajtaján poszter ismerteti a rendszer működési elvét. A víztakarékos zuhanyfejeknek köszönhetően jó időben több száz fesztiválvendég tisztálkodását teszi lehetővé a hálózatoktól független rendszer. Pontosabban vezetékes vízre és szennyvízcsatornára csatlakozási lehetőséghez így is szükség van.

A vízhasználat az a tényező, amelynek az alakításában, alakulásában a többi, eddig már áttekintett témához képest a szervezőknek a legkisebb hatásuk nyilvánulhat meg. A helyszín kiválasztásakor ugyanis eldőlnek már olyan kérdések, amik döntően befolyásolják a vízfelhasználást. Ilyenek lehetnek például a vezetékes víz jelenléte, illetve hiánya, a csatornázottság megléte, a helyszín növénytakarójának vízigénye, a szállásokon kiépített, a vízfogyasztást befolyásoló infrastruktúra.

A vízhasználatért kétszer fizetünk. Egyszer a vízszolgáltatónak, másodszer a csatornázási műveknek. Érdemes tehát a felhasznált mennyiséget csökkenteni.

A fesztiválokon a következő vízfogyasztási formák jelennek meg:

- Konyhai tevékenységekhez kapcsolódó vízfogyasztás.
- A tisztálkodáshoz használt víz.
- A mosáshoz, takarításhoz használt víz.
- A növényzet, park karbantartására elhasznált víz.

Meglévő infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése, zöldítése

- Egykaros keverőcsapokat alkalmazzunk! Így kisebb lesz a vízhasználat.
- Tegyük levegőztetőt a csapok végére, így ugyanannyi idő alatt kevesebb víz áramlik át a kifolyónyíláson.
- Ha egy szálláson nincsenek kádak, csak zuhanyokat lehet választani, akkor lényegesen kevesebb víz folyik el feleslegesen.
- Víztakarékos zuhanyrózsákat szereljünk a zuhanyzókbá!
- A csapok és zuhanyok esetén használhatunk automatikus szabályozókat a kikapcsolásra.
- Használjunk víztakarékos WC tartályt! A két alapmodell: amely addig öblít, amíg lehúzza illetve nyomva tartjuk, és amelyik kétféle

mennyiségű víz kieresztésére alkalmas.

- Ha megtehetjük, akkor hasznosítsuk az esővizet is.
- Ha nem csatornázott a terület, akkor demonstrációs céllal létesíthetünk természetes (nádgyökérszűrő) vagy kisebb teljesítményű házi szennyvíztisztítót.

Ideiglenes infrastruktúra és szolgáltatások alkalmazása

- Mobil WC-k kölcsönzése esetén tájékozódjunk a használt vegyszerekről, illetve a szennyvíz elhelyezésének módjáról. Ezek alapján válasszuk a környezetkímélőbb szolgáltatót.

Környezetbarát szokások kialakítása a fesztiválon

- Szállásokon biológiailag lebomló tisztító- és mosószer használatával csökkenthetjük a víz szennyezését!
- A vizes helyiségeknél tájékoztató táblákat helyezünk el a vízfogyasztásra és szennyvízkezelésre vonatkozóan.
- A szálláson lehetőségeinkhez képest használjunk esővizet, például a növényzet öntözésére!

Szemléletformáló programok

- Csapvíz-kóstoló – lajtos kocsival
- Poszterkiállítás
- Esővíz hasznosítás a házon belül - modell
- Házi vagy kis gyökérszűrő szennyvíztisztító bemutatása

Ajánlások a látogatóknak:

- A csapvíz is iható, kóstold meg!
- Hozz magaddal saját bögrét, palackot, hogy ne termelj feleslegesen szemetet!
- Használd a wc-t, ne a piszkítsd a környezetet!
- Ha csöpögő csapot látsz, zárd el! Ha sikerül, szólj a szervezőknek, hogy megjavítsák!
- Addig takarékoskodj a vízzel, amíg még van elegendő!

A képen látható, németországi falusi vendégházban a csapadékvízzel öblítik a WC-t. A tartály ugyanakkor önmagában is víztakarékos, mivel csak addig öblít ameddig nyomva tartjuk. Ezek a környezetkímélő megoldások piktogramok formájában a WC-tartályon is fel vannak tüntetve.

6.3 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A fesztiválszemét kezelésének közvetlen költsége a szemétszállítás, melynél a köbméterenként legalább 4000 Ft-os költséggel számolhatunk, így a egy-egy fesztiválbelépő árában 40-60 Ft-ot kitehet a szemét kezelésének egy főre jutó költsége.

Sok fesztiválszervező fejében is megfordult már, hogy lehet-e tenni valamit a rendezvények szemétáradata ellen. Ezt gazdasági és környezeti szempontból is érdemes átgondolni.

A szemételepre áramló vegyesen gyűjtött és egyre költségesebb szemét mennyiségének csökkentése céljából kézenfekvő módszer a sok településen már jól bevált szelektív hulladékgyűjtés. A hulladékmenyisége nem lesz kevesebb, csak a kezelés módja változik, körülményesebbé válik, de olcsóbb lehet. Jelentős ugyanis a fesztiválszemét hasznosítható anyagtartalma, ezeket viszont egymástól is elkülönítve kell gyűjteni a keletkezés pillanatában. Az összekeveredett vagy eleve vegyesen gyűjtött szemét utóválogatása értelmetlen és közegészségügyi szempontból is aggályos.

Miből is áll a fesztiválok szemetének fő összetétele (általában):

Hulladékanyag	leírás	anyaga	tömeg%
műanyagpalack	0.2 - 2.5 literes üdítőitalos, ásványvizes (és sörös) italospalack	PET (polietilén-tereftalát)	20-25%
műanyagpohár	0.2 - 0.5 literes egyszer használatos italospohár	PP (polipropilén) vagy PS (polisztirol)	15-20%
fém italosdoboz	0.33 vagy 0.5 literes italosdoboz	alu, vagy bádog (fém ötvözet)	5-10%
üvegpalack	mindennemű üveg italospalack	fehér és színes üveg	0-5%
papírhulladék	szórólap, újság, folyóirat tiszta papír csomagolás	fehér, színes, karton papír, italos karton doboz	10-15%
ételmaradék	mindenfajta szerves hulladék	mindenfajta szerves hulladék	15-20%
egyéb	műanyag fólia, szennyezett hulladékok,	teljesen vegyes	5-35%

Az italos kartondobozokat abban az esetben lehet papírhulladéknak tekinteni, hogy ha a papírhulladék későbbi hasznosítója legalább 20%-os „italoskartondoboz-koncentráció” (doboztartalom a teljes papírhulladék-mennyiséghez képest) esetén is vállalja az újrahasznosítást. Ez általában akkor szokott működni, ha a lakossági

gyűjtőrendszer is fogadja a dobozokat és utóválogatás történik. Ha a papírhasznosítás csak a dobozok nélkül lehetséges, akkor célszerű eleve nem együtt gyűjteni, vagy utóválogatni.

A szelektív gyűjtési módszerek elsősorban a fesztivál jellegétől és a képződő hulladék összetételétől függ. Meghatározhatunk egy minimum és egy maximum rendszert, előbbi csak a legkönnyebben gyűjthető hulladékokra, utóbbi minden hasznosításra érdemes hulladék elkülönített kezelésére figyelmet fordít. A kettő közti átmenet is megoldható.

A módszerek közül háromféléét emelhetünk ki:

1. A gyűjtőszigetes: a fesztivál forgalmasabb közterein (bejáratok, színpadok, büfék környéke), mindenki által jól megközelíthető helyen állítjuk fel a szelektív gyűjtésre szolgáló edényeket, ahol egyébként is szükséges szemétygyűjtő.
2. Hulladékudvar jellegű: a fesztivál azon részein, ahol ellenőrzött módon, felügyelet mellett, esetleg tájékozási lehetőséggel kibővítve folyhat a hulladékok elhelyezése (pl.: zöldudvar) felállítjuk az edényeket.
3. A helyhez rendelt gyűjtőpontos: olyan helyeken, ahol nagy mennyiségű hulladék keletkezik (pl.: sörsátor, üzemi konyha) anyagára specializáltan helyezünk ki gyűjtőedényeket.

Gyűjtés jellege	minimum	maximum
Gyűjtendő hulladékok	műanyagpalack és műanyagpohár vagy műanyagpalack és üvegpalack	műanyagpalack, műanyagpohár, üvegpalack, papírhulladék, fém italosdoboz
Gyűjtési módszerek	csak az egyik	legalább kettő kombinálva a három módszer közül
Visszagyűjtési arány	5-10 %	15-30 %
Gyűjtőedények száma	10-20 db	50-150 db
Gyűjtőhelyek száma	5-10 db	20-40 db

A gyűjtőedényekről

Talán a legnehezebb kérdés a gyűjtőedények kérdése. Drágák, sok kell belőlük, és egy fesztiválon legfeljebb egy hétig dolgoznak. Ezen kívül praktikusaknak, könnyen kezelhetőeknek, esztétikusaknak és egymáshoz képest és a hulladékok térfogatához arányosaknak kell lenniük. Legegyszerűbb bérelni lenne őket, bár olyan cég, aki hivatalosan gyűjtőedények bérbeadásával (is) foglalkozik tudomásunk szerint nem létezik hazánkban. Még a nagyobb kommunális szolgáltatóknak, akik több száz vagy ezer gyűjtőedénnyel dolgoznak nincs tartalékban, vagy munkából kivonható edénykészletük, amelyet egy pár napos rendezvény idejére nélkülözni tudnának.

Igazán jó ötletet nem tudok adni, de célszerű olyan fesztiválok szervezőit megkérdezni, akik szerveznek szelektív gyűjtést, és nem esik egybe a rendezvény, vagy nagyobb gyűjtőedény-kereskedő céggel együttműködni, aki azután használtként értékesíteni tudja az edényeket. Nagy szállítási költség főként egy távolabbi rendezvény esetében az eszközök szállítása, így elsőként a helyi lehetőségeket kell feltérképezni.

Ugyanez vonatkozik a hulladékok hasznosítására/ továbbadására is.

A gyűjtés tervezésekor legfontosabb tényezők a következők:

1. Résztevők száma, hulladék mennyiségére, összetételére vonatkozó becslések
2. Rendelkezésre álló eszközök számba vétele
3. Hasznosítási lehetőségek feltérképezése

Ezen tényezők függvényében dönthetünk a gyűjtés kivitelezéséről. A költségvetés összeállításánál nagyon fontos beszámítani a tervezett hulladékok hasznosításával megtakarított szemétkezelési díjakat, melyek finanszírozhatják a programot. Vagyis amit eddig kifizettünk a lerakóba menő vegyes szeméért, azt most a környezetkímélőbb kezelésre fordíthatjuk.

Milyen költségek felmerülésével számolhatunk:

1. Gyűjtőedények beszerzése, bérlése, szállítása
2. Feliratok elkészítése
3. Gyűjtőzsákok (ha a gyűjtőedények kezeléséhez kellenek)
4. Propaganda
5. A hasznosítás biztosítása

A közvetlen bevételek terén a hulladékok értékesítése állhat, az ebből származó bevételekkel azonban gyakorlatilag jó, ha nem számolunk, egyrészt mert minimálisak, másrészt, mert bizonytalanok. Viszont fontos közvetett finanszírozó a már említett szemétdíj-megtakarítás.

A gyűjtés két fontos eleméről még nem volt szó. Egyrészt a fesztivál ideje alatt folyamatosan be kell gyűjteni elkülönítetten a szelektíven gyűjtött hulladékokat. Ez leginkább gyűjtőjáratban végezhető, kisebb területű rendezvény esetében akár kézi erővel is (kiskocsival).

A gyűjtőjárat kétféle lehet, egyszerre mindent de elkülönítve (a gyűjtőjármű különböző rekeszeibe gyűjtve, vagy külön köröket futva az egyes anyagfajtákkal. A mennyiség, a gyűjtőpontok száma és távolsága, valamint a gyűjtőterület határozza meg a módszert a jármű kapacitásának függvényében. Célszerű minimum két begyűjtéssel számolni naponta.

Szintén nagyon fontos terület a hulladékok további sorsa. Miután a feltérképezett hasznosítási lehetőségek figyelemvételével indult el a program, gondoskodnunk kell a különgyűjtött hulladékok hasznosításáról, vagy hasznosításra való alkalmassá tételéről. A szelektív gyűjtés csak eszköz, a cél a hasznosítás. Ha ez nem valósul meg, nem sokat érnek fáradozásaink. Abban biztosak lehetünk, hogy a szelektíven gyűjtött hulladékok közvetlen hasznosításra alkalmatlanok. A fesztiválózóknak még egy jól előkészített és kommunikált program esetében is olyan hulladékot szelektálnak, mely helyben igényel előkezelést, vagyis

kezeletlenül hasznosításra alkalmatlan. Ez azt jelenti, hogy a további hasznosítás céljára való, a hasznosítóval részletesen egyeztetett előkészítés (átürítés nagyobb konténerbe, bezákolás, tömörítés, stb.) folyamatába be kell építeni az idegen anyagoktól való mentesítést is a hasznosítás igényei szerinti mértékben.

Az ideális fesztivál bemutatása

Az ideálisan szeméttmentes fesztiválon csak az válik hulladékká, aminek feltételül muszáj, így az újrahasználat mindenhol teret nyer. Ez viszont folyékony hulladékot eredményez, ami szintén kezelést igényel. Szeméttmentes fesztivál nincs, de a hulladék keletkezésének megelőzésével jelentősen csökkenthető a környezetterhelés.

A következő lehetőségeink vannak:

1. Elsősorban az italfogyasztások okozta csomagolási hulladékok mennyiségének csökkentése lenne célravezető újra-használattal. Az újra-használatot két területen lehet megvalósítani. Egyrészt a helyben csapolt italok poharainak központi visszagyűjtésével, mosásával és újra-használatával. Ez strapabíró műanyag poharakat jelent, az üveg tömegrendezvényen nem kívánatos.
2. Másodsorban, a helyben vásárolt, előtöltött italok kiszérésekor is a meglévő betétes rendszereknek kellene kizárólagos forgalmazási lehetőséget biztosítani.
3. Mindkét rendszer betétdíjjal, vagy nyereményakcióval ösztönzött visszagyűjtést igényel.
4. Sok szemét megspórolható az ételek kiszolgálásának esetében is értelemszerűen újrahasználható evőeszközökre, tányérokra kellene a rendszereket építeni.
5. Egy ilyen rendszer is központi, korszerű és víztakarékos környezetkímélő mos(ogat)ási üzemet igényel, mert az egyéni tányérpancsolás és mosószerfogyasztás igencsak pazarló és szennyező lehet megfelelő szennyvízkezelés híján.
6. Sok múlik a programtájékoztatáson is. Ha az a minimális

terjedeleme korlátozódik és minőségi kiadvány formájában jelenik meg, talán nem röplapok módjára kerül az utcára, kukába.

Tudom a hirdetőket, szponzorok igényeivel és az anyagi lehetőségekkel ez nehezen egyeztethető össze.

7. Ha nem csak anyagi, hanem környezetvédelmi szempontokat is szem előtt tartunk az árusok kiválasztásánál, sok hulladéktól kímélhetjük meg környezetünket.
8. Tiltó listára kerülhetnének a lufiárusok, a mindenféle bővítők, az egyszer használatos csecsebecsüket ömlesztő bazárosok, a gagyi szuveníreket kínáló piacok. Helyükbe természetes anyagokból készülő, valóban szép és tartós cikkek gyártó kézművesek, az újrahasználatot is ösztönző régiségárusok kerülhetnének.
9. Fontos hatással lehet a rendezvény hangulata is a hulladéktermelésre. Ha a műsorválaszték az alacsony színvonalú tömegkultúrára épül, olyan közönségre számíthatunk, akinek a hulladék és a környezetvédelemről alkotott képe is a kultúrája szintjén mozog. Ha a hangulat csak maskarákkal, felesleges külszíni bővítéssel tartható fent, akkor szemétdömping várható. Viszont az olyan rendezvényeken, ahol a hangulat és a közönség értékrendje megfelelő alázattal viseltetik a természet és a környezet iránt, ott kevesebb hulladékképződéssel is számolhatunk.

Helyszín, időpont: Művészetek Völgye, 2006.

Gyűjtött hulladékok: műanyagpalack, műanyag pohár, fém italosdoboz, üvegpalack, papírhulladék.

Gyűjtőpontok száma: 30 közterületi, 6 zöldudvar

Gyűjtőedények száma gyűjtőpontonként és összesen: 5, illetve 180 (Várható) eredmények: 100 m³ szelektíven gyűjtött hulladék, ami a fesztiválszemét 15-20 %-a

Költségvetés: 300 000 Ft, amiből 60 % támogatás, 10 % hulladékértékesítési bevétel, 30 % önkéntes munka és önrész.

Megtakarítás: kb. 300 000 Ft.

7. MELLÉKLETEK

7.1 JOGSZABÁLYOK

A fesztiválok, környezetbarát rendezvények szervezésekor számos jogi előírást kell szem előtt tartani, ezek közül a legfontosabbak a következők.

Szállásokkal kapcsolatos előírások

Az épített vagy már eleve szállásként, vendégházként, kempingként működő helyeken a működési engedélyben rögzített feltételeket kell biztosítani. A nem szállásként működő épületek, ideiglenes kempingek esetén is szükséges ideiglenes engedélyek beszerzése, a szállásadónak fekvőhelyek kialakítása, biztosítása mellett gondoskodnia kell tisztálkodási, vízvételi és WC használati lehetőségről, ami lehet kiépített vagy mobil.

Élelmiszerekkel kapcsolatos előírások

Az élelmiszerek árusításához, kóstoltatáshoz az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) engedélye szükséges. A fesztivál helyszíne határozza meg, melyik ÁNTSZ-t kell megkeresni. Célszerű a rendezvény előtt minimum 30-45 nappal korábban egyeztetés miatt megkeresni az illetékes hatóságot. Rendszerint előírják, hogy kötelező munkaruhát viselni (ez lehet egyenpóló, kötény). Fertőtlenítő kézmosót kell kialakítani az árusítás helyszínén (fertőtlenítő kézmosószer biztosítása, lavór, tartályban tárolt víz, kézmosás után a vizet cserélni kell), elkülönített öltözési lehetőség biztosítása, fesztivál látogatóktól elkülönített WC használat biztosítása (legtöbb fesztivál helyszínén van állandó vendéglátóipari üzlet, megállapodásban kell rögzíteni, hogy biztosítják a saját, ÁNTSZ engedéllyel rendelkező helyiségeik – öltöző is! - használatát). Az engedélyezésnek eljárási díja van, kb. 11.000 forint (az összeg változhat!), melyről számlát ad az ÁNTSZ.

Minden, élelmiszerral dolgozó személynek rendelkeznie kell egészségügyi könyvvel. Ideiglenes engedélyt a körzeti orvos adhat. Nyomtatványboltban kapható egészségügyi könyv (kb. 70 Ft), ezzel kell felkeresni a körzeti orvost, aki előír bizonyos vizsgálatokat (mellkasröntgen, székletvizsgálat). A leletek birtokában dönt az engedély megadásáról. Célszerű az esemény kezdete előtt 3 héttel felkeresni a körzeti orvost, hogy maradjon elegendő idő a vizsgálatok elvégzésére.

Hideg-meleg étkeztetést csak engedéllyel rendelkező vállalkozó végezhet. A kitelepülést a fesztivál helyszíne szerint illetékes ÁNTSZ engedélyezi azoknak a vállalkozóknak, akik csak a fesztiválon étkeztetnek.

Kóstoltatás esetén adomány kérhető. Az adománygyűjtőn fel kell tüntetni a gyűjtés célját. Az adománygyűjtő zárható legyen, csak az arra kijelölt személyek vehetik ki a pénzt és rögzíteniük kell, mikor, mennyi összeget vettek ki.

Kereskedelmi mennyiség: a fesztivál helyszínétől függően korlátozhatják a fesztivál ideje alatt bevihető élelmiszerek mennyiségét. Ilyenkor kereskedelmi mennyiség nem vihető be, előre meg kell becsülni a várható fogyasztást, és a nulladik, építési napon a helyszínre szállítani, zárható helyen tárolni, ügyelve a szavatossági időkre.

Előfordulhat, hogy biztonsági okokból üveg csomagolást nem engedélyeznek fesztiválokon. Célszerű előre tájékozódni. Ilyen esetekben saját célra sem vihető be üvegben semmi.

Vízügyi előírások

A szállásoknál kötelező tisztálkodási lehetőség biztosítása, mely nemenként elkülönített állandó vagy ideiglenes zuhanyállások kialakításával megoldható. További feltétel még, hogy előtérrel kell rendelkezzen a helyiség. Az ÁNTSZ csak ivóvíz tisztaságú víz használatát engedélyezi.

WC-használat biztosítása a szállásokon és a szállásoktól függetlenül is történhet. Ezek kialakításakor feltétel, hogy vagy csatornára kell kötni, vagy a használat függvényében kell a rendszeres ürítést megoldani, vagy mobil berendezést kell alkalmazni. Az utóbbi esetben a mobil WC-k rendszeres cseréjéről kell gondoskodni.

A WC-használat mellett kötelező a kézmosáshoz vízvételi lehetőséget, azaz egy mosdót is biztosítani.

APEH előírások

Szervezetek csak az alapszabályuk szerinti tevékenységet végezhetik. Nyugta- és számlaadási kötelezettségük van árusítás esetén. Nyugtát minden eladásakor, ÁFÁs számlát kérés esetén kötelesek adni összegtől függetlenül!

Az APEH és a fogyasztóvédelmi hatóság is ellenőrizhet!

A rendezvény lebonyolítása előtt minden, számlaírással kapcsolatba kerülő személy sajátítsa el a számlakiállítás szabályait, és a számlatömbben legyen egy MINTA számla!

7.2 HASZNOS HONLAPOK

Általános

Magyar honlapok:

www.fenntarthato.hu/fesztival – A kiadvány folyamatosan fejlesztett, interaktív portálja

www.foek.hu – Független Ökológiai Központ

www.naturezone.hu – Természetes környezetbarát termékek, életstílus

www.tudatosvasarlo.hu – Felelős vásárlói magatartás

www.okoturizmus.hu – Minden a környezetbarát turizmusról

www.greenfo.hu – Zöld iránytű az Interneten

Nemzetközi honlapok:

www.emagazine.com – A The Environmental Magazine online verziója

<http://eea.europa.eu> – Európai Környezetvédelmi Ügynökség

<http://ec.europa.eu/environment> – EU Környezetvédelmi Bizottsága

www.greenpeople.org – A világ legnagyobb környezetbarát termékeket tartalmazó adattára

www.theecologist.org – Az Ecologist Magazin online verziója

<http://www.ecotourism.org.au> – Az Ecotourism Australia honlapja

Szállás - építés

Magyar honlapok:

www.fenntarthato.hu – Környezetbarát építés adatbázisa

www.zoldepites.hu – Öko, bio, fenntartható építés

www.jovohazcentrum.hu – Bemutatóterem és információs központ

Nemzetközi honlapok:

<http://www.greenhomebuilding.com> – Hasznos információk a zöld építéshez

<http://www.sustainableabc.com> – Fenntartható építészet, építés és kultúra

Energia

Magyar honlapok:

www.energiaklub.hu – Az Energia Klub honlapja

www.zoldtech.hu – Megújuló energiaforrásokról mindenkinek

www.reak.hu – Regionális Energia- és Anyagtakarékossági Központ nemzetközi honlapok:

www.otherpower.com – Low-tech energetika

www.cse.org.uk – Fenntartható Energia Center

<http://groovymovie.psand.org/index.htm> - Solar Cinema

Víz

Magyar honlapok:

<http://www.vizugy.hu> – Magyar vízügyi honlap

Nemzetközi honlapok:

www.thewaterpage.com – Fenntartható vízhasznosítás

www.unesco.org/water - Az UNESCO vízügyi honlapja

www.gpa.unep.org – Az UNEP vízügyi honlapja

Közlekedés:

Magyar honlapok:

www.menetrendek.hu – A tömegközlekedés hivatalos menetrendjei - egy helyen!

www.mav.hu – A Magyar Államvasutak honlapja

www.volánbusz.hu – A Volánbusz Zrt. honlapja

www.bringaut.hu – A hazai kerékpárutak adatbázisa

www.carbonarium.com – CO2 kalkulátor autótípusokhoz

<http://www.t-online.hu/katalogus/010/353/index.html> – Telekocsi szolgáltató honlapok katalógusa

www.levego.hu/kamionstop – A Levegő Munkacsoport kamionstop kampánya

Nemzetközi honlapok:

www.mobilityweek-europe.org – Az Európai Mobilitási Hét és Autómentes Nap hivatalos honlapja

Étkezés

Magyar honlapok:

www.biosystem.hu – egészséges ételek

www.biopiac.net – biotermelők, boltok, piacok, kellékek

www.bioelemiszer.lap.hu – bio-linkgyűjtemény
www.bioberta.hu – hazai termesztésű bio élelmiszerek
www.nyitottkert.hu – Közösség által támogatott mezőgazdálkodás magyar módon
www.biokontroll.hu – Öko ellenőrzés és tanúsítás
www.biokultura.org – A „bio” széleskörű megismertetése
www.fairvilag.org – A méltányos kereskedelem hazai honlapja

Nemzetközi honlapok:

www.csacenter.org – Közösség támogatta mezőgazdaság
www.sare.org – Fenntartható mezőgazdaság: kutatás és oktatás
www.organicconsumers.org – Bio fogyasztók szövetsége
www.news.org – Méltányos üzletek szövetsége
www.eftafairtrade.org – Méltányos kereskedelmekkel foglalkozó szervezetek szövetsége

7.3 IRODALOMJEGYZÉK

Magyar nyelvű irodalom:

Antal O., Vadovics E.: Zöld Iroda Kézikönyv. KÖVET-INEM
Hungária, 2005.

Boers, H.: A Föld mint üdülőhely: Bevezetés a turizmus és környezet
kapcsolatrendszerébe.

Kereskedelmi Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Főiskola, 1994.

Könczey R., Nagy A.: Zöldköznapi kalauz.

Föld Napja Alapítvány, 1993.

Közlekedjünk környezetkímélően.

Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, 2003.

http://www.kvvm.hu/cimg/documents/kozlekedjunk_HU.pdf

Puczko L., Rátz T.: A turizmus hatásai. Aula, 2005.

Angol nyelvű irodalom:

EcoCertification. Ecotourism Australia, 2003.

<http://www.ecotourism.org.au/EcoCertification3.pdf>

Event Greening - Managing Waste, Recyclables, & Organics
at Events & Festivals.

<http://www.rrfb.com/pdfs/greenevent.pdf>

Green Meeting Guide - <http://www.ns.ec.gc.ca/greenman/help.html>

Green Meetings Policy - The National Recycling Coalition:

<http://www.nrc-recycle.org/resources/library/nrcgreentgsguide.pdf>

It's Easy Being Green! - A Guide To Planning And Conducting
Environmentally Aware Meetings And Events. United States
Environmental Protection Agency. 1996.

<http://www.getf.org/file/toolmanager/O16F2392.pdf>